

Poslovni sistem Mercator - 1. januar 1990

Ljubljana, 5. decembra 1989 - bila bi čisto običajna seja poslovodnega sveta sozda, če ne bi bila združena s slovesnim dejanjem: podpisom pogodbe o ustanovitvi Poslovnega sistema Mercator.

Prvih devet (že skoraj) preteklega leta

Vrsta okoliščin je, ki narekujejo previdnost pri obravnavi poslovnih rezultatov. Od inflacije, do zakonodaje, se vleče veriga razlogov, ki da v sklepnem členu poslovni rezultat. Za sozd v nekaterih kazalcih boljši od republiškega, drugod slabšega. Poslovodni delavci so nekaj komentarija namenili učinkom revalorizacije sredstev v tistih organizacijah, ki imajo velik delež lastnih obratnih in trajnih virov sredstev. Prav pri teh se pokažejo negativni učinki revalorizacije in potrdi trditev, da je bila finančna zakonodaja spet pisana na kožo "zapufanih". Zaradi učinkov revalorizacije se v teh primerih lahko po-

javi celo izguba, občutno se zniža stopnja akumulativnosti, kar pa vpliva na plače. Zato je bila izrečena zahteva, da je treba za take in podobne primere posredovati pri odboru podpisnikov družbenega dogovora o usmerjanju in delitvi sredstev za osebne dohodke in doseči ustrezno obravnavanje teh primerov glede plač.

O zaživetju novega letustno

Do sedaj smo bili po vseh samoupravnih zgodah in nezgodah vajeni, da smo ob koncu leta sprejemali tudi bolj ali manj čvrsta planska izhodišča za naslednje leto. Letos tega ni bilo. Na-

mestnik predsednika poslovodnega odbora **Tone Mastnak** je o nekaterih skupnih zadevah v letu 1990 pripravil temeljito informacijo. Iz nje je bilo razvidnih nekaj smernic za organiziranje in financiranje posameznih dejavnosti in organizacijskih enot delniške družbe Mercator, obenem pa tudi skupnih zadev v poslovnem sistemu. Omenjen je bil predvsem razvojni sklad z novo vsebino in nekoliko spremenjenim načinom izračunavanja obveznosti za združevanje sredstev.

Velika večina udeležencev je prvič slišala verzijo oziroma možnost za samostojno preživljanje delavcev delniške družbe. Ti naj bi vire sredstev za svoje življenje iskali predvsem v zaračunavanju svojih storitev, z zaračunavanjem provizij za opravljene posle in

Nadaljevanje na 2. strani

Glasilo je namenjeno na naslov:

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd
Mercator - Kmetijstvo Industrija Trgovina

Leto XXVI

Ljubljana, december 1989

št.: 12

Več kot leto dni intenzivnih priprav na preobrazbo sozda in članic je za nami. Danes je 51 članic podpisalo pogodbo o ustanovitvi Poslovnega sistema Mercator, druge bodo to storile kasneje, ker morajo še izpeljati svoje postopke. Težav v iskanju pravnih in vsebinskih, sprejemljivih ter obenem dokaj življenjskih rešitev, ni bilo malo. Večina jih je izhajala iz pomanjkanja našega znanja, strahu pred novim in neznanim, tudi nezaupanja in ozkega gledanja. Vendar me danes dejstvo o številu podpisnikov pogodbe - ustanoviteljev Poslovnega sistema Mercator, navaja na razmišljanje, da se bo dosedanja čvrstina sozda nadaljevala tudi v novem sistemu.

Vse, kar smo dosedaj naredili v zvezi s preoblikovanjem, nima niti dokončne oblike, niti vsebine. Pogodba se bo spreminjala z novimi spoznanji, novimi vedenji in idejami za boljše in učinkovitejše rešitve. Urejanje medsebojnih odnosov bo narekovalo življenje, ne naše enkrat in za vselej zapisane norme.

Ne trdim, da smo v iskanju pravnoformalnega opredeljevanja in določanja vsebine pogodbe oziroma poslovnega sistema našli najbolj kakovostne rešitve. So sistemi, ki so v svojih rešitvah že v prvi fazi preoblikovanja segli po bolj celovitih in svetu bližjih rešitvah. Vendar gre za sisteme, ki so že do sedaj zaradi svoje produkcijske in tržne povezanosti bili medsebojno zelo odvisni. Za naš sistem pa je značilna prav velika svoboda in poslovna neodvisnost od povezanosti v nek sistem. Zato je treba ob podpisu naše pogodbe poudariti predvsem to okoliščino. Mnoge med sedanjimi članicami bi lahko nadaljevale neodvisno in samostojno pot. Njihovo prostovoljno odločitev za povezanost v Poslovni sistem Mercator je treba ceniti in spoštovati in prav zato napeti tudi vse sile za uspešno reševanje problemov tudi v novem sistemu.

Kmetijske zadruge in kmetijske organizacije so se v zvezi s povezovanjem v sisteme našle v navzkrižnem ognju političnih pritiskov in

enostranskega utemeljevanja nekoristnosti teh povezav. Take pritiske in enostranske argumente si lahko privoščijo le tisti, ki niso materialno odgovorni za posledice svojih apelov. Razmere v naši družbi so pač take, da so ljudem dvomi bližji in rušilni elementi jim zlahka dajo krila. Marsikje so ti enostranski pritiski izzvali resne dvome in pomisleke in do sprejetja odločitve za vključitev v poslovni sistem so delavci zadrug in kmetje prestali marsikatero hudo uro. Zato jim je treba danes, ko je od 15 kmetijskih zadrug v sozdu pogodbo sklenilo 11 kmetijskih zadrug in Kmetijski kombinat Sevnica, izreči vse priznanje in zahvalo. Članstvo zadruge v poslovnem sistemu ne pomeni rušenje in krčenje zadrugištva, saj zadruge v poslovnem sistemu ohranjajo svojo zadržno posebnost in imajo od integracijske oblike vse koristi, ki v končni fazi krepijo ekonomsko moč kmeta. Zadržne odločitve so prav zaradi specifičnih okoliščin toliko bolj dragocene in jih bo treba zato v prihodnji poslovni politiki tako tudi oceniti.

Vsem, ki so prispevali k temu, da so dozorele in se uresničile odločitve za nastanek poslovnega sistema, je treba izreči zahvalo. Prizadevati si moramo, da bomo kot vodilni delavci postali kadri, ki jim skrb ne bo le lastno podjetje, temveč da bo usoda vseh skupaj skrb vseh. Kompromisi nas ločujejo od svetovne podjetniške ureditve, vendar naj bo naša dobra volja na začetku tudi popotnica za premaganje težav in obenem garancija za to, da bomo prešli v normalna tržna podjetja.

Najboljše želje vsem za uspešen začetek našega novega načina dela v januarju 1990.

(Iz nagovora predsednika poslovodnega odbora SOZD Mirana Goslarja ob podpisu pogodbe o ustanovitvi Poslovnega sistema Mercator)

Večina kmetijskih zadrug se je odločila za podpis pogodbe. Na sliki: direktor M-KZ Velike Lašče Ivan Ilc podpisuje pogodbo.

Ne prezrite

Organska
žehta 3

Največji,
najlepši 4

Kakovostna
ravnanja 5

Po poti
spominov
in tovarištva 7-8

Spoznajte
Irsko 13

Poslovni rezultati prvih devet (že skoraj) preteklega leta

Poslovni rezultati po dejavnostih v SOZD MERCATOR-KIT

v mio din

Zap. št.	NAZIV ELEMENTA	SOZD MERCATOR-KIT	Gospodarstvo SR Slovenije	Industrija	Kmetijstvo	Trgovina	Trgovina na drobno	Trgovina na debelo	Zunanja trgovina	Gostinstvo in turizem	Storitve
1.	Prihodek	18.675.277	520.888.346	3.819.371	2.362.020	12.011.989	5.849.004	3.692.758	2.470.227	126.963	354.934
2.	Odhodki	17.572.235	496.484.518	3.557.494	2.211.199	11.377.287	5.462.427	3.571.691	2.343.169	106.330	319.925
3.	Bruto dobiček v poslovnem letu	1.111.129	32.376.746	263.616	150.821	641.051	392.925	121.068	127.058	20.632	35.009
4.	Ustvarjeni dohodek	2.563.475	84.798.368	602.084	363.648	1.454.177	933.032	303.776	217.369	60.419	83.147
5.	Ustvarjena izguba v tekočem letu	8.383	9.374.488	-	-	8.383	8.383	-	-	-	-
6.	Bruto osebni dohodki	1.658.315	62.422.744	411.176	244.081	904.360	604.905	196.435	103.020	42.778	55.920
7.	Akumulacija	546.858	14.832.450	108.999	75.928	334.773	197.637	45.788	91.348	11.528	15.630
8.	Število zaposlenih	19.426	696.526	4.610	2.932	10.693	7.779	2.165	749	697	494
1.	Dohodek na delavca (v mio din)	132.0	121.7	130.6	124.0	136.0	119.9	140.3	290.2	86.7	168.3
2.	Akumulacija v primerjavi s celotnim prihodkom (%)	2.9	2.8	2.9	3.2	2.8	3.4	1.2	3.7	9.1	4.4
3.	Akumulacija na delavca (v mio din)	28.2	21.3	23.6	25.9	31.3	25.4	21.1	122.0	16.5	31.6
4.	Čisti OD na delavca (v din)	4.820.240	5.373.775	5.040.877	4.618.614	4.797.672	4.402.883	5.252.904	7.582.038	3.655.737	6.089.519
5.	Bruto dobiček na delavca (v mio din)	57.2	46.5	57.2	51.4	60.0	50.5	55.9	169.6	29.6	70.9
6.	Skupaj ustvarjena izguba v tekočem letu na delavca (v mio din)	0.4	13.5	-	-	0.8	1.1	-	-	-	-

M – Mednarodna trgovina po novem
Andrej Dvoršak

Dovzetna za tuj in zasebni kapital

Mercator-Mednarodna trgovina bo postala delniška družba, sedanje organizacijske oblike pa profitni centri, ki bodo poleg za družbeni odprti tudi za tuj in zasebni kapital. V hudi konkurenci si bo treba izboriti prostor pod soncem.

"Mercator—Mednarodna trgovina se bo reorganizirala v delniško družbo, ki bo odprta za družbeni, za tuj in zasebni kapital. Skoraj v celoti bo spremenjen tudi njen notranji ustroj. V ospredje bodo stopili profitni centri, ki bodo zamenjali sedanje organizacijske enote. Ti centri naj bi imeli dovolj veliko komercialno samostojnost, da bodo v skladu z dogovorjenimi merili tudi osebni dohodki zaposlenih v razmerju z ustvarjenim dobičkom."

Cilj je nedvoumen: ustvariti čim več dobička. Osnovna opredelitev, izvoz, bo še naprej najpomembnejša dejavnost. Ko je direktor M - Mednarodne trgovine Mitja Marinšek govoril o možnostih poslovanja, je dejal, da bo uspešno poslovanje mnogo težje kot je bilo doslej, ko so imele izvozno - uvozne organizacije na tem področju monopol. Pojavila se bodo številna majhna družbena in zasebna podjetja, ki bodo resni konkurenti že uveljavljenim

izvoznikom in uvoznikom. V hudi konkurenci bo vsak moral iskati svoj prostor na trgu in uspeli bodo le najbolj prodorni.

Največ težav bodo imeli izvozniki, kajti izvoz postaja vse bolj vprašljiv ob vedno manjši jugoslovanski produktivnosti in večkrat precenjenemu dinarju ter dragem denarju.

Mercator-Mednarodno trgovino v tem trenutku skrbi tudi usoda slovensko - srbskih odnosov, kajti velik del izvoza ustvarijo ravno z blagom iz Srbije. Ocenjujejo pa, da bojkot ne bo dolgo trajal, kajti preveč bo prizadel tudi samo že sedaj razpadajoče srbsko gospodarstvo. V svetu je trgovinska vojna nerazumno dejanje celo med vojskujočima se stranema. Za gore Balkana pa se nič ne ve. Zato se naša izvoznica pripravlja tudi na to, da bo v primeru trajnejše prekinitve gospodarskih odnosov, nadomestila izvozne blagovne fondе od dru-

Sredstva za reprodukcijo v SOZD MERCATOR-KIT po dejavnostih

v mio din

Element	Amortizacija	Akumulacija	Sredstva za reprodukcijo
Kmetijstvo	66.026	75.928	141.954
Industrija	119.609	108.999	228.608
Storitve	12.338	15.630	27.968
Gostinstvo in turizem	3.334	11.528	14.862
Zunanja trgovina	11.661	91.348	103.009
Trgovina na drobno	79.113	197.637	276.750
Trgovina na debelo	42.155	45.788	87.943
Skupaj trgovina	132.929	334.773	467.702
S O Z D	334.236	546.858	881.094

Poslovni sistem Mercator – 1. januar 1990

Nadaljevanje s 1. strani

podobno, manjši del dejavnosti pa naj bi bil "podprt proračunsko". V delniški družbi naj bi bilo zaposlenih 197 delavcev (kadrovanje iz vrst sedanje delovne skupnosti sozda in delovne skupnosti Interne banke). Trenuten "izračun" in presek delovnih področij sta pokazala, da bo šest delavcev razglašeni za tehnološki višek.

Čeprav temeljita, vendar brez fines načrtovane organiziranosti in delovnih področij opredeljena

informacija, ni bila deležna razprave. Vse se je strnilo v sklep, da je treba povedano zapisati in v roku enega tedna ponuditi članicam v razpravo. Šele takrat bo mogoče reči, ali je načrtovano skladno s pogodbo in dejanskimi možnostmi za življenje delniške družbe.

Aktualnost prekinitev

Seja je bila ravno v času najbolj divje srbske zanesenosti v objavljanju napovedovanja go-

spodarske vojne. Obvestil o tem, kdo vse se je sklenil v stilu "dogodio se narod" i "tragovi zvijeri u snijegu" odrekal slovenskemu izkoriščanju in poniževanju, je bilo malo. Poslovodni ljudje v sozdu so sklenili, da bodo pojave odpovedi spremljali, kaj pa se bo iz vsega izluščilo, bo treba še počakati. Kljub razglašeni slovenski pomladi je v tem delu trda alpska zima. Za tako klimo pa opanke niso primerna obutev. Še v "bergštajgerjih" zdrava. "Tako je", povikaše seljaci, uzeše motiku i kopaju dalje.

Za nami je, pred nami bo
Vesna Bleiweis

Organska žehta ali v slovo in na pot udom in aktom tega društva

Konec leta 1984 smo z žarom in skepso združevali dva sozda, Mercator in KIT. Postali smo gospodarski velikan, ki je temeljil na sedmih stebrih, kakor smo imenovali skupne zadeve, za katere smo bili vsi enako odgovorni. Učiteljskim konceptom gospodarjenja je odzvonilo in sedaj, konec leta 1989 smo ustanovili podjetniški Poslovni sistem Mercator.

Zakon o združenem delu je terjgal celo vrsto organov in podorganov, svoje čase so jim naši predniki rekli udje združbe. Brez organov in aktov v obdobju zezedejstva ni šlo. Tudi pri nas ne, čeprav moramo reči, da je bila cela vrsta aktov in organov ustanovljena za povsem specifično poslovno področje ali delovanje.

Pregled organov udov stare združbe

DELAVSKI SVET sozda je štel toliko delagatov, kolikor delovnih organizacij je sestavljalo SOZD. Število se je gibalo med 48 (na začetku) in 55 ob koncu. V dveh mandatih se je delavski sestel na 37 zasedanjih in obravnaval 226 točk dnevnega reda ter sprejel 460 sklepov. Nesklepčnih zasedanj ni bilo.

IZVRŠILNI ODBOR delavskega sveta je sestavljalo 12 članov, ki jih je imenoval delavski svet. Ta organ je zasedal 27-krat in sprejel 121 sklepov.

ODBOR SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE - EDINI UD, KI NI NIKOLI OPRAVLJAL SVOJEGA POSLANSVTA.

NOTRANJA ARBITRAŽA SOZDA - ta je obravnavala samo dva primera in ju rešila v zadovoljstvo strank.

KOMISIJA ZA UGOTAVLJANJE DRUŽBENE IN EKONOMSKE UTEMELJENOSTI NALOŽB, je bila po številu sej med najbolj plodnimi, saj se je sestala 26-krat in sprejela 191 sklepov. Odpravala pa je naložbe članic sozda, pri katerih so bila udeležena na ravni sozda združena sredstva. Pa naj je šlo za nakup viličarja ali

pa gradnjo trgovskih centrov in industrijskih objektov. Predračunska vrednost odobrenih naložb je bila tolikšna, da nam običajni seštevalni stroj ni potegnil pripadajočih dinarskih "nul". Ta komisija je večino sklepov sprejela na podlagi pisnih izjav članov.

ODBOR ZA EKONOMSKE ODNOSNE S TUJINO - za tega pri najboljši volji ne vemo, kaj je počel. Na dveh sejah je prvič sprejel, na drugi pa že popravil besedilo sprejetega sporazuma o ekonomskih odnosih s tujino. Bi pa naj odločal o denarju, zbranimu in namenjenemu za financiranje izvozno zanimivih programov.

ODBOR ZA INTERNE KOMPENZACIJE je delil denar, ki je bil v začetku imenovan tudi "šnicl dinar". Z leti se je prvotni namen - pokrivanje dela izgube zaradi disparitet in administrativno določenih cen mesa, povsem izrodil. V novejšem času je tega denarja deležen skoraj vsak, ki se nanj spomni. Je pa odbor zasedal desetkrat in s 40 sklepi razdeljeval bolj drobiž kot pa velik denar.

POSLOVODNI SVET je v letih 1985 - 89 sejal na 31 sejah, sprejel pa 230 sklepov. 177 točk dnevnega reda se je zvrstilo. Povprečno se je seje poslovodnega sveta udeležilo 89 direktorjev.

ODBOR ZA PODELITEV NAGRAD - 8 sej in štiri leta nagrad sozda Mercator-KIT.

POSLOVODNI ODBOR se je sestajal na tedenskih kolegijih, kar pomeni 210 sej v petih letih.

Mesečno (dokaj redno) je ordiniral tudi UREDNIŠKI ODBOR

časopisa Mercator. Kolektivno delo tega uda je bilo vsak mesec dostopno Mercatorjevi javnosti.

ODBOR ZA LJUDSKO OBRAMBO IN DRUŽBENO SAMOZAŠČITO se je sestel le enkrat. Preden je prišla vsearmijska inšpekcija.

ZBOR IN SVET POTROŠNIKOV pri sozdu, sta se sestajala predvsem ob obravnavi poslovnih rezultatov sozda in spremenjanju pogojev za prodajo na potrošniško kartico.

KOORDINACIJSKI ODBOR SINDIKATA je po vehementnem začetku sladko zaspančkal. Tudi reformistični princ na belem konju ga ni mogel obuditi. Neodvisni Mercatorjev sindikat bo morda pomagal.

KONFERENCA ZVEZE KOMUNISTOV si v Mercatorju več kot ene okrogle mize (pred združenjem obeh sozdov) ni privoščila. Takrat še ni šlo za rumene zvezde.

Med odločujoče organe je treba šteti tudi bančne ude.

ZBOR MERCATOR-INTERNE BANKE, POSLOVNI IN KREDITNI ODBOR so bili organi samostojne finančne ustanove sozda.

Med tiste organe, katerih konkretno delo se je najmanj dvakrat na leto pokazalo in izkazalo, je bil tudi KORŠ - Koordinacijski odbor za rekreacijo in šport. Letna in zimska Mercatoriada sta krona njegovega delovanja.

Samoupravni akti za ravnanje organov

1. Samoupravni sporazum o združitvi v SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

2. Statut SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

3. Samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornosti med delavci Delovne skupnosti SOZD in delavci TOZD, DO, KZ in TOK, zdru-

ženih v SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

4. Samoupravni sporazum o trajnem poslovnem sodelovanju in združevanju dela in sredstev med OZD na debelo in OZD na drobno v sestavi SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

5. Samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev na področju ekonomskih odnosov s tujino SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

6. Samoupravni sporazum o oblikovanju sredstev za interne kompenzacije SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

7. Samoupravni sporazum o združevanju sredstev v sklad skupnih rezerv SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

8. Pravilnik o celostni podobi SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

9. Pravilnik o načinu uresničevanja samoupravne delavske kontrole SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

10. Pravilnik o notranji arbitraži SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

11. Pravilnik o nagradi SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

12. Pravilnik o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

13. Samoupravni sporazum o sodelovanju s potrošniki SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o.

14. Samoupravni sporazum o temeljih plana SOZD MERCATOR-KIT 1986 - 1990

15. Plan razvoja SOZD MERCATOR-KIT do leta 2000

16. Plan razvoja SOZD MERCATOR-KIT za obdobje 1986 - 1990

17. Letni plan sozda (5-krat)

18. Letni plani Delovne skupne banke (5-krat)

19. Poslovnik o delu delavskega sveta sozda in njegovih organov

20. Poslovnik o delu Koordinacijskega odbora sindikata SOZD

21. Poslovnik o delu komisije za ugotavljanje družbene in ekonomske utemeljenosti investicij SOZD MERCATOR-KIT

22. Samoupravni sporazum o ustanovitvi Mercator-Interne banke, n.sub.o.

23. Statut Mercator-Interne banke, n.sub.o.

24. Letni plani Mercator-Interne banke (5 krat)

Predstavljajte si goro teh aktov, ki so bili razmnoženi vsak v najmanj 300 izvodih (brez njihovih delovnih osnutkov in predlogov). Račun je enostaven: $300 \times 21 = 6300 + 15 \times 300$ (letni plani) = 10.800 izvodov samoupravnih aktov. Tehtali zadeve nismo.

Nove podlage za novo družbo

Pogodba o ustanovitvi poslovnega sistema MERCATOR je temeljni akt, ki opredeljuje tudi temeljne organe nove družbe ter določa njihova pooblastila. Z uveljavitvijo pogodbe, to je 1. januarja 1990, prenehata veljati Samoupravni sporazum o združitvi v SOZD MERCATOR-KIT, n.sub.o. in Samoupravni sporazum o ustanovitvi Mercator-Interne banke. Prenehajo pa veljati tudi tiste določbe samoupravnih splošnih aktov sozda, ki so v nasprotju s to pogodbo, namesto njih se do njihovih sprememb uporabljajo določbe pogodbe neposredno. Pravi pregled teh določb bo šele nastal, saj smo do sedaj vso energijo in

znanje vložili v kreacijo pogodbe in snovanje novih, večini sedanjih članic sozda ustreznih medsebojnih povezav in razmerij.

Temeljni organ poslovnega sistema bo SKUPŠČINA, ki je sestavljena iz predstavnikov vseh članic poslovnega sistema, v njej pa je tudi predstavnik delavcev podjetja Mercator, delniške družbe in predsednik poslovodnega odbora delniške družbe. Skupščina je v pogodbi deklarirana tudi kot upravni odbor. Posamezni predstavnik v skupščini ima toliko glasov, kolikor znaša njegov delež v celotnem delniškem kapitalu v Mercatorju, delniški družbi, po načelu: ena delnica - en glas.

NADZORNI ODBOR je sestavljen iz sedmih članov, ki jih šest med strokovnjaki članic ali zunanjih inštitucij, izvoli skupščina, enega člana pa vanj izvoli delavski svet podjetja Mercator, to je delniške družbe.

Malo težje bo bralcem razložiti POSLOVODSTVO: poslovodno funkcijo v podjetju Mercator, to je delniški družbi, opravlja kolegijski poslovodni organ (predsednik, namestnik predsednika in določeno število podpredsednikov). Predsednik poslovodnega organa se pojavlja v dvojni vlogi: kot vodja poslovanja in delovanja delniške družbe in kot zastopnik Mercatorja (poslovnega sistema in delniške družbe) navzven. Poleg tega je po položaju predsednik skupščine, vendar brez pravice glasovanja.

SKUPŠČINI POSLOVNEGA SISTEMA je s pogodbo naložena vrsta pristojnosti, ki jih je imel dosednji delavski svet sozda. Med novostmi pa velja omeniti naslednje pristojnosti:

- obravnava in odloča o predlogih za kapitalske naložbe in povezave ter za emisijo vrednostnih papirjev;

- odloča o ustanovitvi podjetij doma in v tujini, o sklepanju pogodb za skupno vlaganje sredstev s tujimi pravnimi osebami v poslovnem in tehničnem sodelovanju, o pogodbah o prenosu oziroma uporabi industrijske lastnine z domačimi in tujimi pravnimi osebami, vse za Mercator kot podjetje;

- odloča o dodatni emisiji delnic, o povečanju in zmanjšanju osnovne glavnice;

- imenuje svoje člane (ali strokovnjake članic), ki bodo v organih upravljanja članic zastopali interese Mercatorja in uveljavljali pravice in obveznosti iz naslova upravljanja;

- daje soglasje k imenovanju direktorjev članic.

NADZORNI ODBOR bo nadzoroval porabo materialnih sredstev, pregledal letno poročilo, obračun in predlog za delitev dobička, ugotavljal skladnost poslovnih knjig delniške družbe z zakoni ter opozarjal skupščino in delavski svet delniške družbe na morebitne opustitve vodilnih in drugih delavcev delniške družbe.

To so le grobi opisi pristojnosti novih organov. Kaj vse se bo še iz vsakdanjega življenja izcimilo, ne ve še nihče. Saj so spremembe komaj podpisane pogodbe že v zraku. Eno dejstvo pa je neizpodbitno: toliko papirja, kolikor ga je za svoje udejanjanje potrebovala učiteljska zasnova obvladovanja poslovanja, gotovo ne bo več potrebno. Vsaj za to razsvetlitev smo današnji vladi lahko hvaležni!

Bodoči člani skupščine PSM?

Ob "Ozelenitvi hrastniške Jelke"

Viki Žagar

Poslovno mrtvilo zaradi potuhe

Zaradi težav, ki so se kopičile v hrastniški Jelki vse od leta 1983, ko je začel poslovati Obrat družbene prehrane in leto dni pozneje Hotel, so delavci TOZD na seji delavskega sveta 13. 6. 1989 dali pobudo za ukrep družbenega varstva. Izvršni svet Skupščine občine Hrastnik je pobudo sprejel.

Na predlog hrastniškega izvršnega sveta in družbenega pravobranilca je zbor združenega dela sprejel sklep, da se v Jelki 1. septembra 1989 uvede ukrep družbenega varstva, za začasnega individualnega poslovnega organa pa imenoval Mira Končino.

Po dobrih dveh mesecih je pred nami sanacijski program z opredelitvijo kratkoročnih in razvojnih nalog. Glede na ugotovitve, ki izhajajo iz sanacijskega programa, je mogoče zaključiti, da je sanacija Jelke kot podjetja, možna. Pogoji pa so kakovostno vodenje, tržno naravnana poslovna filozofija ter hitra uresničitev investicijskih programov, tako po vsebini kot tehnični izvedbi.

Po novi zakonodaji naj bi se Jelka organizirala v družbo z omejeno odgovornostjo. Za preoblikovanje potekajo vse potrebne aktivnosti.

V letu 1990 naj bi prenehal veljati Samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za odplačilo obveznosti do Obrata družbene prehrane in Hotela. Samoupravni sporazum, tipičen izdelek dogovorne ekonomije, je zagotavljal proračunsko financiranje storitev obrata družbene prehrane s strani združenega dela Hrastnika. Odjem določene količine toplih obrokov je bil zagotovljen skozi plačilo t.i. "režije" (priznanega nedela). Posledice takega sistema pa so se negativno odrazile tako na strani združenega dela, ki je hotelo po vsej sili prekiniti neživiljenjski sporazum ter se odreči enolični ponudbi Obrata družbene prehrane, kot na strani delavcev Obrata družbene prehrane, ki so svojo eksistenčno rešitev videli v podaljšanju sporazuma. To jih je seveda odvrnilo od kakršnekoli tržne naravnosti v smislu izboljševanja ponudbe, širitve asortimana izdelkov. Nastalo je poslovno mrtvilo. Ker pa ta poslovna enota predstavlja približno 75 % Jelkine realizacije, se je vprašanje nadaljnjega razvoja postavilo pred celotno podjetje.

Zato je bilo nujno storiti naslednje: predčasno prekiniti veljavnost nesprejemljivega sporazuma za obe strani, pripraviti nov program izdelkov, ga ustrezno predstaviti s kakovostno, komercialno in atraktivno ponudbo toplih obrokov, delikatesnih izdelkov in slaščic, ki vključujejo sodobne kulinarične standarde ter upoštevajo nove prehranske navade v svetu in pri nas. Z vsem tem pa se seveda pokazati pred potencialnimi kupci v Hrastniku oziroma celotnem Zasavju. Tako ponudba bo obenem primerna tudi za trgovsko mrežo in ne le kot topla ali hladna malica hrastniških delavcev.

V Obratu družbene prehrane je že uspešno stekla akcija oziroma ponudba delikatesnih jedi kot so različne vrste majoneznih solat, ocvrtih jedi, pečenk, namazov, slaščic in ostalih jedi - skupaj jih je 65. Vse so bile predstavljene na pokušini 17. oktobra in so jih udeleženci zelo dobro ocenili. Prodaja teh jedi vsakodnevno teče v jedilnici Obrata družbene prehrane ter v nekaterih razdeljevalnicah hrastniških podjetij.

Pogovori naše komercialne s trgovinami in večjimi delikatesami za prodajo teh jedi so v teku, pri čemer zdaj velja, da je zanimanje

veliko, da pa je še vrsta objektivnih in subjektivnih težav, ki jih bo treba v prihodnjih mesecih preseči.

Delavci Obrata družbene prehrane in Hotela se zavedamo, da

Na Fužinah nov oskrbni center

Andrej Dvoršak

Največji, najlepši, najsodobnejši

Tik pred Dnevom republike je Mercator-Golovec na Fužinah, eni največjih ljubljanskih sosesk, odprl potrošniški center, kakršnega Mercator v Ljubljani doslej še ni imel.

Mercator se je na Fužinah zasedal s prvo trgovino že pred šestimi leti. To je bila tudi prva Mercatorjeva trgovina, ki je bila kasneje opremljena z računalniškimi blagajnami. Potrebe krajanov so trgovino že takrat prerasle, zato se je Golovec že leta 1987 odločil za gradnjo novega prodajnega centra - sodobnega in velikega primarnega centra osnovne preskrbe.

Projekt zanj je v celoti pripravila Mercator-Investa, ki je dobavila tudi vso opremo, razen hladilniške. Gradbena dela je opravilo Gradbeno podjetje Grosuplje. Ob otvoritvi je bila vrednost objekta okrog 200 milijard dinarjev. To ni pretirano za 1960 kvadratnih metrov poslovnih površin, od česar jih je prodaji namenjeno 1100, 400 pa skladiščem in drugim potrebnim prostorom. Poleg tega pa je 164 kvadratnih metrov namenjenih pekarni, ki predstavlja svojevrstno posebnost in privlačnost. V njej peki Mercator-Pekarne Grosuplje pred očmi kupcev pečejo kruh in pecivo.

Trgovina ima računalniško spremljanje poslovanja, ki se navzven vidi v blagajnah, opremljenih z optičnimi čitalci črtnih kod, s katerim je označeno vedno več blaga.

V sestavu trgovine je tudi manjši bife, predviden pa tudi poseben prostor, namenjen pokušinam, posebnim prodajam, skratka prostor, kjer naj bi potrošniki spoznavali novosti in aktualnosti v trgovini.

Podatke o primarnem centru osnovne preskrbe je ob otvoritvi predstavil direktor Mercator-Golovca Andrej Skrt.

Utrip ob otvoritvi...

Blagajničarke, večinoma mlada dekleta, ki so tokrat prvič zares sedele za blagajnami, so imele precej treme. Takšnih blagajn, kljub temeljitemu poprejšnjemu treningu, niso bile še vajene. Množica kupcev, ki se je pripravljala na "okupacijo" trgovine, je tremo le še povečevala. Pa je bilo treme hitro konec, ko so se pred blagajnami nabrale običajne vrste. Kljub najsodobnejši tehniki so bile dolge in jih ni hotelo biti konec. In tako ves dan. In dnevi še kar trajajo.

To smo povzeli iz besed Marje Potokar, namestnice direktorja.

in še vsakdanji...

Založenost, vsaj prve dni po otvoritvi, je bila enkratna. Celotno

bo prodaja in naše gospodarstvenje uspešno le, če bodo naši izdelki in storitve kakovostni. Z dobro oziroma povečano prodajo pa bi se lahko delno rešil tudi problem tehnološkega viška delavcev. Saj je po sprejetem sanacijskem programu predvideno, da od sedanje Jelke ostanejo le še Obrat družbene prehrane, Hotel, poslovna enota Marno, slaščičarni Domino in Barbara

ter Kegljišče. Te poslovne enote bo potrebno preurediti in prenoviti, popestriti in izboljšati pa bi morali predvsem našo ponudbo. Ostale poslovne enote se bodo odprodale oziroma oddale. S tem pridobljena sredstva pa bi uporabili za investicijska vlaganja v Hotel in gostišče Marno.

Jelki bomo torej odsekali nekaj vej zato, da bi tiste, ki so še zdrave, ozelenele v vsej svoji le-

poti, navkljub onesnaženemu zraku, v katerem živimo Hrastničani.

Sprejmite to kot grenak nasmeh ob asociaciji na naslov članka o Jelki v septembrski številki Mercatorjevega glasila.

Prava paša za oči je delikatesni oddelek. Ob otvoritvi in še nekaj dni kasneje, si dobil indijske rakce, posebno gosjo pašteto, še celo čisto navadno šunko si dobil z dobrodošlico in nasmehom. Naj ne ostaneta na koncu samo nasmeh in prijaznost. Kot kupec, ki večkrat zaide na Fužine, sem o prijaznosti popolnoma prepričan.

Posebno poglavje je pekarna. Diši, diši...in vabi svež kruh, sve-

že pecivo. Vrsta pred njo pa nekončna. Vsaka peka je razgrajbljena v nekaj minutah. Peki so tega veseli, potrošniki še bolj.

Fužinska trgovina je tako založena in tako opremljena, da nam ne bo nerodno vanjo pripeljati tudi trgovca iz razvitega sveta. Če smo že postavili "naj, naj" trgovino in jo ob otvoritvi pokazali kot "model za odlično trgovino", poskrbimo, da bo to še naprej.

Še vrvice in vsulo se je.

Šunka pa tak!

Zlata plaketa gostincev za romanja

Andrej Dvoršak

Kakovostne turistične storitve

Rogaška Slatina - 23. do 25. novembra, 37. Gostinsko turistični zbor. Marjeta Brajić, vodja prodaje v Mercator-Turistu je za svoje delo prejela Zlato plaketo za pionirsko delo pri organizaciji romanj.

"Vesela sem, da prejemam to priznanje ravno iz vaših rok", je dejala Marjeta Brajić Egonu Conradiju, direktorju Kompassa in predsedniku Splošnega združenja za turizem in gostinstvo. Ta pa je kar nekajkrat ponovil čestitke, ko ji je izročal pomembno priznanje - Zlato plaketo za kakovostno opravljanje turističnih storitev. To priznanje prejme le en sam nagrajenec, tokrat ga je naša Marjeta.

Prejela ga je za pionirsko delo na področju organizacije romanj. Desettisoči zadovoljnih vernikov, ki jih je popeljala v Lurd, Rim, Medugorje, Malo Azijo, Sovjetsko zvezo...so njena najboljša priporočila za priznanje.

Pred leti sem bil tudi sam z Marjeto na enih "njenih" romanj v Rim. Deset, morda tudi dvanajst avtobusov romarjev, je Marjeta skupaj s svojimi sodelavci - turističnimi vodniki in duhovniki, popeljala prav pred Svetega očeta. Potovanje, ki ga mnogi ne bodo nikoli pozabili.

Po podelitvi sem se z Marjeto in direktorjem Mercator-Turista magistrom Matijo Babnikom zapletel v pogovor. Oba sta bila mnenja, da je priznanje zaslužno. Lažna skromnost bi bila odveč...

"Vidiš, zamočili so pri priimku, strešica je trda. Jaz pa sem na svoj "C" ponosna. Podedovala sem ga po svojem očetu Srbu, mati pa je bila Slovenka. Mlada leta sem preživela v Beogradu", je začela odmotavati klobčič pogovora Marjeta. Brez uvoda, brez ceremonij, neposredno, tako kot je vajena in kar ji daje svojstven šarm. Nekaterim se z njim prikupi, druge odbije. Vsi pa ji morajo priznati iskrenost in poštenje. Na ti dve karti igra vse življenje, nedvomno zelo uspešno.

"Se ne boste smejali, če vam povem, kdaj sem rojena? Na dan svete Matilde, 14. marca" in čez čas doda "med obema vojnama".

"Moja prva služba je bila pri Putniku, Slovenija na Titovi 12,

tam, kjer je danes Kompas. Leta 1959 pa je bil tam Putnik".

Marjeta se je pri Putniku zaposlila povsem po naključju. V tistih časih je bila znana in popularna atletinja, leta 1956 je bila celo dr-

žavna prvakinja na 800 metrov. Kot športnica je hodila po svetu, videla, da za mejnimi plankami kapitalistični svet ni tako črn kot so ji ga slikali doma in odločila se je, da se bo zaposlila v turisti-

čni agenciji. Želja pokukati v svet, ki je bil takrat povprečnim državljanom še dokaj nedostopen, je bila silna.

"Naš takratni direktor Branko Čelan, ni vprašal kaj znamo ali kaj nam leži. Delati smo morali vse. Da bi na "šalterju" kdo kadil, žvečil, pil kavo, o tem ni bilo govora. Zaradi neurejenih ali zamerjenih las te je napodil k frizerju...bil je zoprni, da ni za povedati. Takrat sem se nanj jezila, danes sem mu hvaležna. Naučil nas je delati in varčevati. Izkušen star maček, predvojna šola, je bil."

Po dveh letih se je iz slovenskega dela Putnika rodil Kompas, Marjeta pa je presedlala k beograjskemu Putniku, kjer se je srečala s prvimi organiziranimi povojnimi romanji.

"Dr. Dušan Rueh, župnik na Ježici in kapucin pater Hilarij, ki je imel župnijo v Sostrem, sta leta 1964 hodila od agencije do agencije ter jih prosila za organizacijo romanja v Lurd. Povsod so ju zavrnili. Takrat nismo priznavali ne Boga, ne drugače mislečih in tudi ne romanj v svete kraje.

Ko sta župnika obredla vse slovenske agencije, sta prišla tudi k nam. Putnik je tedaj vodila Sonja Rotar, energična ženska širokih pogledov. Odločila se je, da jima bo željo izpolnila, nalogo pa je zaupala meni in od takrat dalje se ukvarjam z romanji..."

Ko je Marjeta začela s to svojo "specializirano dejavnostjo", se je srečevala s kopico težav. Največ je bilo političnih pritiskov, nato s strani drugih agencij, ki so hotele speljati donosen posel. Vedno brez uspeha. Je Brajićeva povsem neobčutljiva za ideološko navlako, ko beseda nanese na romanja. Zanj je to čisti posel, ki ga je treba pošteno in korektno opraviti. V cerkvenih krogih ji je to prineslo veliko točk. Kadar je zamenjala delodajalca, so tudi romarji zamenjali agencijo.

"Leta 1978 sem skupaj z Miranom Goslarjem spočela Mercator-Turist. On je njegov nezakonski oče, pa če mu je to prav ali ne", se nasmeji Marjeta, ko se pogovor prevesi k Mercatorju.

"Že prvo leto smo imeli kup težav, ki pa smo jih premagali. Tedaj sem organizirala romanje v Rim s 56 avtobusi. To je bilo doslej naše največje romanje. So se pulili vsi, da bi ga Cerkev zaupala njim, odločitev pa je izbrala Mercator-Turist". Ne reče "mene", poudari Mercator-Turist. Se z njim popolnoma identificira.

"Ni bilo lahko, vse dokler ni podpredsednik Izvršnega sveta Slovenije Stane Kolman, ki je bil tudi predsednik komisije za odnose z verskimi skupnostmi, naredil konec sektašenju in postavil stvari na pravo mesto. Prišel je vsaj mir po ideološki strani, konkurenca pa ti itak nikoli ne da miru. Pa kaj! Zpala sem ločiti posel in vero. Vsak je dobil svoje in skoraj vsi smo bili vedno zadovoljni. Ne bom rekla vedno, kajti pri takem številu romarjev, ki smo jih popeljali po svetu, bi bilo to nemogoče."

Pa cilji? Kakšnih posebnih nima. Še naprej bo skrbela za romanja, razvijala nove načine delovanja in odpirala nove poti ekumenskih romanj v eksotične dežele. Tudi na tem področju je bila prva med turističnimi delavci. Inventivnost, vztrajnost, poštenost, to so Marjetine odlike, za katere je dobila letošnje priznanje iz rok direktorja Kompassa, turistične agencije, v kateri je začela. Le da je bil to takrat Putnik - Slovenija.

Marjeta Brajić in Egon Conradi - čestitki ob podelitvi priznanja kar ni hotelo biti konca.

Gostišče s petimi zvezdicami: »Tri lučke« nad Krákim. Priznanje poslovodji Vladu Derepasku (levo). Mercator-Hotel Sremič slovi po petih zvezdicah.

Barve Mercator-Hotela Sremič so bile tudi v pripravljanih jedeh dobro zastopane.

Pravih argumentov za strahove ni

Slavko Glinšek

Združevanje zadrug

Načrtovan zakon o zadrugah predvideva, enako kakor zakon o podjetjih, da se zadruga lahko združujejo z drugimi podjetji. Ta določba ne bi bila vredna posebne pozornosti, če ne bi bilo prave kampanje o škodljivosti in vprašljivosti zadrugine usode, če bi se ta združevala v z zakonom določene integracijske oblike.

26. člen govori o združevanju zadrug z drugimi podjetji. Ta določba pravzaprav ne bi bila vredna posebne pozornosti, če ne bi prav zdaj potekale razprave in odločanje o teh združevanjih, ki jih sicer predvideva tudi zakon o podjetjih. Seveda pa tudi, če je ne bi spremljala močna kampanja opozarjanja, kako je tako združevanje škodljivo in ugibanje o tem, kaj vse se lahko pripeti zadrugi, ki bi se združila z drugimi podjetji.

Pravih argumentov za te strahove ni, je le neko ideološko obarvano nasprotovanje doslej sozdom, sedaj pa novim podjetjem - delniškimi družbam, sestavljenim podjetjem in drugim.

Poudarja se monopol teh organizacij, v glavnem brez pravih argumentov. Dejstvo je, da trgovina svoje monopolistične težnje uveljavlja predvsem v okviru svoje zbornične organiziranosti, predelovalna industrija pa v svojih poslovnih skupnostih. Osnovna kmetijska proizvodnja je glede tega najslabše organizirana, predolgo je bilo preveč zagledanosti v državo, ki naj bi urejala položaj kmetijstva.

Posebej se poudarja tudi strah pred izgubo zadrugnega premoženja. Usoda zadrugnega premoženja je bila ob reorganizacijah in spremembah predpisov, različna. Kako se bo urejalo naprej, v skladu s predpisi in dogovori prizadetih zadrugnikov, zaposlenih v zadrugah ter drugih, ki jih to vprašanje zadeva, je danes težko napovedati.

Toda poudarjam, da v petih letih združitve zadrug v sozd Mercator-KIT (od leta 1985) in v vseh predhodnikih sedanjega sozda, nobena zadruga ni izgubila ničesar od svojega premoženja, pač pa samo pridobila v obliki vlaganj in drugih, v integracijah uveljavljenih skupnih poslovnih funkcij.

In tudi za naprej je zadeva jasna. Zadruga bodo na osnovi pogodbe združevale v delniško družbo Mercator 2 % svojih sredstev, ki pa bodo še naprej ostala zadrugna last. Če bo delniška družba dobro poslovala, bo dajala tudi dobiček. In če se bodo članice odločile, to ne velja samo za zadruga, da izstopijo, bodo delnice, v skladu s pogodbo enostavno prodale.

S tem se bodo spremenili odnosi predvsem na področju financiranja sedanjih delovnih skupnosti sozdrov, v ničemer pa ni ogroženo zadrugno premoženje.

In to je vse, kar pogodba o ustanovitvi Mercatorja, v tem trenutku predvideva v zvezi z zadrugnim premoženjem.

Pri odločanju "za" ali "proti" članstvu v poslovnem sistemu, mora biti pglavitni argument dejanski ekonomski učinek vplačanih delnic.

Za sozd Mercator lahko rečem, da članicam zagotavlja vrsto ugodnosti, ki jih je mogoče dokaj natančno ovrednotiti. To so zlasti ugodnosti iz poslovanja interne banke ter skupne nabave različnega blaga. O teh zadevah so posamezni direktorji zadrug naredili izračune, ki so pokazali, da finančni učinki poslovanja v okviru sozda, nekajkrat presežajo članski prispevek sozdu (predvsem prispevek za financiranje delovne skupnosti). Ta dejstva priznavajo tudi kritiki, toda

hkrati ima članstvo baje tudi slabe strani - nikoli pa ta trditev nima pravih dokazov.

Vodilo za združevanje zadrug z drugimi podjetji bi moral biti konkreten gospodarski interes, posamezne zadruga, ne pa splošno obarvana stališča različnih političnih organizacij; pa naj gre za Zvezo komunistov ali Kmečko zvezo.

Vrsto vprašanj, povezanih z združevanjem zadrug z drugimi podjetji pa je treba precizirati v strokovno pravnem smislu.

27. člen govori o prostovoljnosti včlanjanja zadrug v Zadrugno zvezo. Slovenski zakon o združevanju kmetov iz leta 1972 je prav tako določal prostovoljnost; zakon o gospodarskih zbornicah

iz leta 1975 je uzakonil obvezno članstvo in Zadrugno zvezo postavil za del zborničnega sistema ter omejil njeno delovanje, zagotovil pa financiranje. To je predvsem Zadrugno zvezo Jugoslavije spodbudilo k širjenju aparata v obsegu, ki ni bil potreben.

Prostovoljno članstvo bo od zadrugnih zvez terjalo dejavnost, ki bo zadrugam resnično potrebna in jo bodo kot tako pripravljene tudi plačati. V tem smislu čaka zadrugne zveze odločitev: ali bodo postale splošne organizacije, ki bodo predstavljale zasebni sektor kmetijstva in zadruga in se borile za prestiž s Kmečko zvezo ali pa se bodo prelevile v poslovne zveze zainteresiranih zadrug. Združitve teh dveh dokaj različnih nalog, je veliko vprašanje.

Posebno vprašanje je ustanavljanje novih zadrug in nastop samostojnih podjetnikov, največ-

krat zasebnikov brez ustrezne registracije in plačevanja vseh davkov in prispevkov, tako kot jih plačujejo v prometu s kmetijskimi pridelki zadruga in podjetja. Šibka povezanost kmetov z njihovimi zadrugami, zmeda na trgu ter neučinkovitost davčne službe, bodo tak razvoj še pospeševale. Obstoječe zadruga bodo morale, če bodo hotele v konkurenci obstati, svoje poslovanje racionalizirati in posodobiti.

Posebej pomembna je opredelitev in ureditev odnosov med zadrugo in njenimi člani. Medtem ko je eno od osnovnih pravil poslovanja zadruga, da zadrugnik proda vse blago (vsaj glavno tržno proizvodnjo) preko zadruga in da zadruga vse kmetovo blago plasira na trg, pa pri nas takih obveznosti, razen izjem, ni. Še huje, redno in brez posledic se sklenjene pogodbe obojestransko kršijo.

O teh zadevah zakon ne govori. Sicer so samoumevne, toda glede na našo prakso in navade bi bilo nujno tudi ta vprašanja zakonsko opredeliti.

Naj razmišljanja sklenem z ugotovitvijo, da je to po letu 1972 že šesta razprava o spreminjanju oziroma oblikovanju zadrugne zakonodaje. Dosedanje niso prinašale kakšnih posebnih sadov. Ali bo ta prelomna? Dvomim, čeprav upam na boljše rezultate. Poglavitne spremembe se morajo zgoditi v odnosih zadruga - zadrugnik in obratno. Gre za prevzemanje resnične - materialne odgovornosti za zadruga. To je veliko težja naloga kot spreminjanje predpisov. Vsaj pri nas je tako.

(Objavljeno je del članka "Kakšne spremembe so potrebne in smotrne v zadrugništvu", ki je bil objavljen v Kmečkem glasu.)

Mercator-Kmetijski zavod izstopa

Andrej Dvoršak

Lastna pot zaradi narave dejavnosti

Kmetijski zavod Ljubljana sodi med organizacije širšega družbenega pomena, ki s prenašanjem stroke neposredno na kmetije, prispeva k naprednemu in gospodarnemu kmetovanju.

Ko je pred leti nastajal SOZD KIT se je vanj vključil tudi Kmetijski zavod. Ob združevanju sozdrov KIT in Mercator je Kmetijski zavod sprejel članstvo tudi v tej asociaciji združenega dela. Danes pa iz te izstopa oziroma se v Poslovni sistem Mercator ne bo vključil. To, da je sploh bil v Mercatorju, je bila zgolj pomota.

"Že doslej smo delovali povsem samostojno in noben sozd, ne KIT ne Mercator-KIT, se ni pretirano brigal za nas in se spuščal v naše poslovanje. Na terenu smo zadnje čase večkrat naleteli na vprašanja kmetov, zadrug in drugih, kaj sploh počnemo v sozdu Mercator, saj v svetu

delujejo takšne organizacije kot je naša, povsem samostojno in niso vključene v razne poslovne sisteme.

Naša osnovna naloga ni ustvarjati kapital iz kapitala, ampak svetovati kmetom, kako lahko bolje gospodarijo," nam je ob podpisovanju pogodbe o ustanovitvi Poslovnega sistema Mercator, ki je sam ni podpisal, dejal direktor Kmetijskega zavoda **Jože Lužovec**.

Kmetijski zavod Ljubljana, ki s 1. januarjem stopa na lastno pot, pokriva dokaj široko območje, kjer se prepleta več poslovnih sistemov: Mercator, Emona, ABC Pomurka, HP Kolinska, Agraria-

Slovin Brežice in Kmetijska zadruga Vrhnika. Do vseh teh uporabnikov storitev mora Kmetijski zavod delovati nevtrarno. Ta nevtralnost velja za pospeševalno službo, za selekcijsko službo, za kontrolo proizvodnje...Se bi pa vanjo morda lahko dvomilo, če bi bil vključen v kak poslovni sistem.

V pripravi so tudi spremembe v zvezi s pospeševalno službo, ki bo v prihodnje centralizirana pri Republiškem komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, nekaj podobnega pa naj bi se zgodilo tudi s selekcijsko službo in kontrolo proizvodnje krav. Skratka, Kmetijski zavod Ljubljana, naj bi postal državna služba.

Zaradi vseh teh sprememb je Zavod poslal vprašanje Republi-

škemu komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ali je smiselno, da še ostane v katerem od poslovnih sistemov. Dobil je indirektni odgovor preko Zadrugne zveze Slovenije, češ, da se Kmetijski zavod kot nevtralna ustanova nikakor ne sme povezovati v noben poslovni sistem, ker tega ne predvideva niti zakon o zavodih, ki se pripravlja.

Kmetijski zavod je zato sprejel sklep, da pogodbe o ustanovitvi Poslovnega sistema Mercator ne bo podpisal, prav tako pa tudi ne pristopil h kakemu drugemu poslovnemu sistemu. V prihodnje bo deloval samostojno, njegove storitve bomo v Mercatorju še potrebovali in tako bodo poslovne vezi ostale enako trdne, kot so bile doslej.

Pamet v roke!

Andrej Dvoršak

Blokada je oslovstvo

Poziv Radmile Anđeljković, predsednice srbske socialistične zveze, slovenskega gospodarstva ne bo spravil na kolena. Politični proglas, ki z gospodarstvom nima nobene zveze, je prej odraz lastne nemoči ob vrsti neuspešnih "podvigov močne Srbije". Toda s "fürerjem" se ni igrati. Hudič je, če moraš njegove besede vzeti za res, si privezati za vrat kamen in skočiti v ledeno vodo ...po njegove uhane.

Poslovni sistem Mercator, gledano dolgoročno in celovito, srbski bojkot ne bo pretirano prizadel. V komercialni sedanjega sozda smo izvedeli, da nabava iz Srbije pokriva komaj 9 % naših potreb, medtem ko naša prodaja v Srbijo predstavlja le 2,5 % od skupne prodaje Mercatorjevega blaga.

V Srbiji kupujemo največ blaga široke potrošnje oziroma živil. Večino v severni polovici - v Vojvodini. Večino v severni provinci - v Vojvodini. Večino v severni provinci - v Vojvodini. Tega pa sodelujemo tudi z izdelo-

valci tehničnega blaga (gradbeni material, steklo, gospodinjski stroji).

Za nas je pomembnih kakšnih 50 organizacij, od katerih kupujemo živila, 30 s tehničnega področja in 40 s področja tekstila, obutve, kozmetike in galanterije. Pravzaprav smo mi zanje pomembnejši.

Prvi in drugi dan, v evforiji po nastopu gospe Anđeljković, je nekaj poslovnih partnerjev telefoniralo, da prekinjajo poslovno sodelovanje, kasneje pa to napo-

ved preklicalo in sodelovanje teče normalno naprej.

Gre enostavno za to, da imajo srbske organizacije velik interes za sodelovanje. Imajo polna skladišča blaga, Slovenija pa je še vedno najbolj likvidna republika in ni se jim treba bati v zvezi s plačilnimi roki. Zato tudi pretirane navdušenja nad prekinjanjem dolgoletnega poslovnega sodelovanja ni. Nagajanje, če bo do njega prišlo, se bo najbolj pokazalo v zavlačevanju plačil, kar je v naši državi, kjer pravni sistem ne deluje, možno.

Po drugi strani pa imajo naše proizvodne organizacije težave pri plasmaju blaga na srbski trg. Robna kuća Beograd in Zvezda iz Novega sada sta odpovedali pogodbe sklenjene z Mercator-

Eto in Mercator-Embo in drugimi slovenskimi dobavitelji. Povedati pa je treba, da naša prodaja na srbskem tržišču pada že od "zloglasnega Cankarjevega doma" naprej. Vendar pa temu ne botrujejo v celoti politični razlogi, bolj je značilna nelikvidnost srbskih kupcev, zato je bil del dobav zmanjšan ali pa celo ustavljen. Gre torej za čisto ekonomsko destimulacijo sodelovanja, ki s politiko nima zveze.

Pamet v roke in uzdaj se u se i svoje kljuse. Tako nekako kaže obravnavati sedanjo "vročo linijo".

Mercator-Jelka Ribnica, družbeno podjetje

Andrej Dvoršak

Novega se bo treba še privaditi

Jelka je bila doslej tozid Mercator-Rožnika, konec novembra pa je, tako kot ostali Rožnikovi tozidi, postala družbeno podjetje, ki bo v nadaljevanju preobrazbe postala delniška družba v Mercator-Rožniku in Poslovnem sistemu Mercator.

"Slabše ne bi smelo biti, če bo pa bolje, bomo šele videli," previdno ocenjuje novo organiziranost **Jože Mohar**, direktor Mercator-Jelke.

Možak je v desetletjih, ki jih je preživel v tej trgovski organizaciji doživel marsikatero spremembo, jo preživel tako kot drugi in spet dočaka novo.

"Gre za nove kapitalske odnose v Mercatorju in Rožniku. Računamo, da bomo od kapitala, ki smo ga vložili, dobivali dividende, ki bi morale biti višje od obresti, ki bi jih za ta kapital dobivali v banki. Osebnost sem prepričan, da bo Mercator posloval tako, da bomo z dividendami zadovoljni. Jo pa to vse za nas velika no-

vost. Štirideset in več let se o kapitalu, delnicah in še marsičem, ni smelo govoriti, zato sedaj do teh novosti vlada precej nezaupanja.

Na zborih delavcev smo se o tem pogovarjali in delavci so zastavili vrsto vprašanj, na katere smo skušali najti odgovore. Ni bilo lahko. Predvsem jih je skrbelo, kako bosta Mercator in Rožnik vplivala na naše poslovanje in odločanje. Ni jih veliko, ki so vse to razumeli, a referendum je kljub temu uspel. Zdi se mi, da zato, ker so zaupali vodstvu, v Mercatorju in Rožniku pa se tudi niso nikoli slabo počutili," meni Mohar.

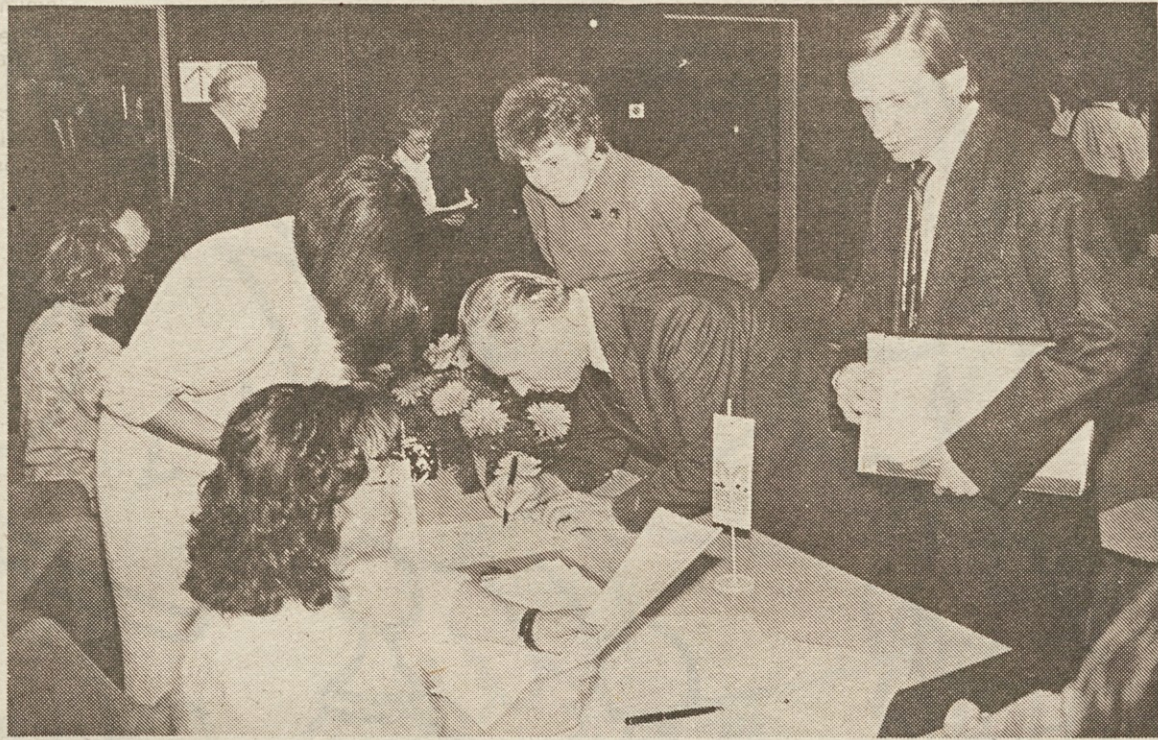
Od podjetniške organiziranosti se je pogovor premaknil na poslovno plat. Gre, gre, a ne tako, kot si v Jelki želijo. Že res, da je indeks prodaje dober, vendar pa fizični obseg prodaje pada, kupna moč se takorekoč iz dneva v dan zmanjšuje. Nekaj sreče je le v tem, da so se znebili treh trgovnic, ki so bile ostalim v breme. Sedaj le še dve poslujeta na robu rentabilnosti. Če se bo našel interesent, jih bodo oddali. Ostalih 24, skupaj z blagovnico, dobro posluje in nima izgub...pa tudi kakega velikega dobička ne.

V Jelki ugotavljajo, da jim zasebniki ne delajo prehude kon-

kurence. V zasebnih trgovinah, med njimi je tudi ena večja samopostrežba, so cene enake njihovim, le da so zasebne trgovine odprte tudi ob sobotah popoldne in nedeljske dopoldneve.

V Jelki s skromno akumulacijo, ki jim ostane, skušajo posodobiti lokale, vendar gre vse prepočasi. Letos so prenovili prodajalno Hrib, kjer so iz klasične trgovine naredili samopostrežbo. Dodali so ji še oddelka za tekstil in železnino. Pred Božičem bodo v središču Ribnice odprli novo prodajalno železnine, ki bo imela okrog 230 kvadratnih metrov. Nekaj načrtov pa je še za prihodnje leto, vse pa je seveda odvisno od dobička, ki bo ostal po zaključnem računu.

Jože Mohar, direktor Mercator-Jelke iz Ribnice podpisuje pogodbo o ustanovitvi PSM.

Poslovno-trgovski objekt v Mariboru

Vesna Bleiweis

Pred otvoritvijo smo izvedeli

Maribor, 20. decembra bo slovesno odprt Mercatorjev del poslovno-trgovskega centra. Ta objekt ni zanimiv samo kot del celovite rešitve kompleksa mariborske avtobusne postaje, temveč predvsem z vidika njegove finančne konstrukcije, o kateri so se sporazumeli sovlagatelji, člani sozida Mercator.

Mariborska avtobusna postaja ni bila ničemur več podobna, sedanje pa, v primerjavi s prejšnjo, ni mogoče spoznati. V delu tega kompleksa je tudi Mercatorjev prodajni prostor, ki meri 910 kvadratnih metrov. V njem bo samopostrežna živilska prodajalna, samoizbirna in klasična prodajalna in gostinski del s prehrano.

Predračunska vrednost objekta, opreme in ostalih zagonskih stroškov znaša 3600 nemških mark za kvadratni meter. Nosilka inženiringa je Mercator-Investa, nosilec naložbe Mercator-Po-

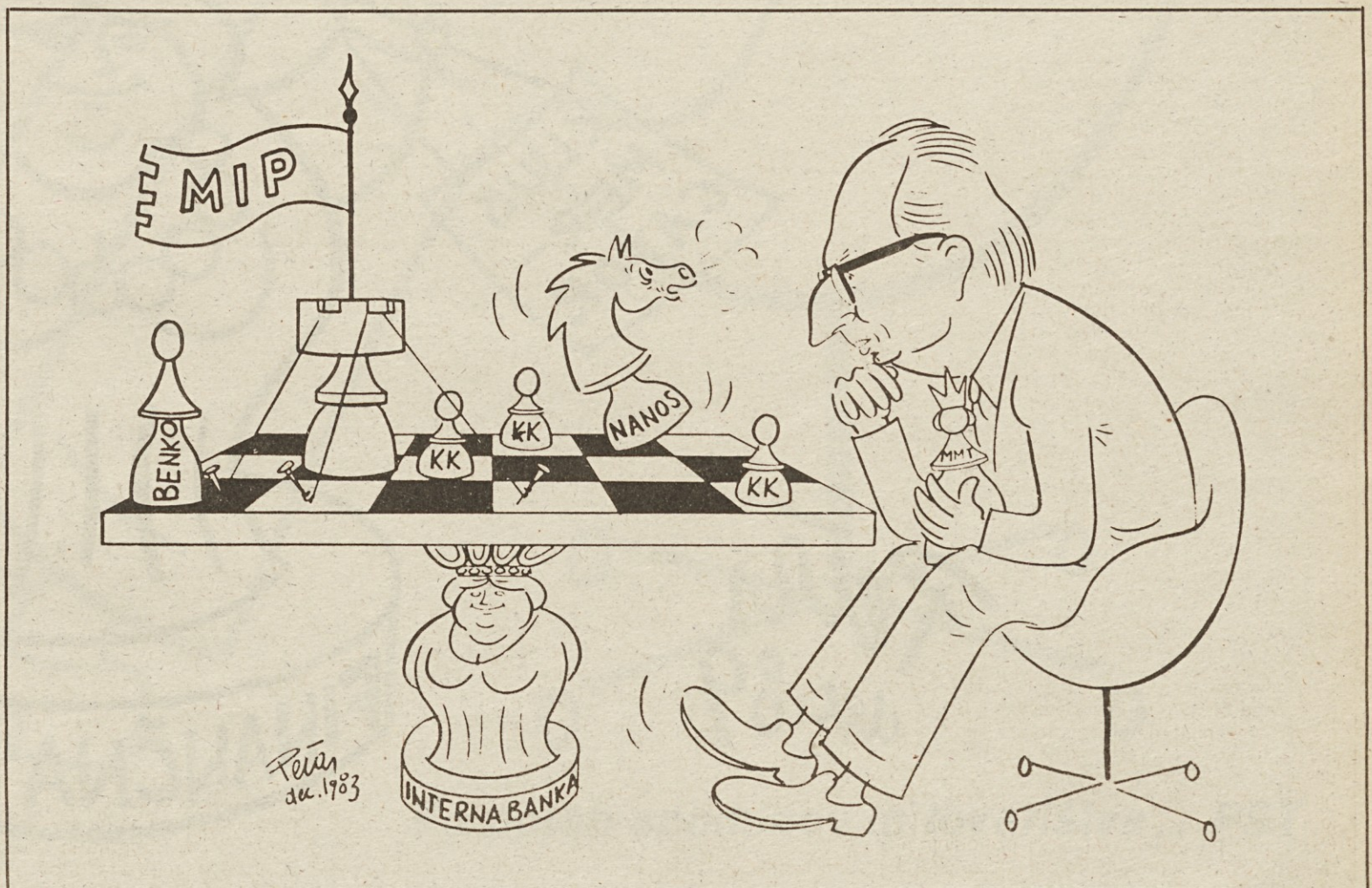
trošnik iz Lenarta, kapitalske deleže za gradnjo pa so vložili:

Mercator-Blagovni center 30 %, Mercator-Rožnik 30 %, Mercator-Sadje zelenjava 6, Mercator-Emba 5, Mercator-Konditor 6, Mercator-Mesna industrija Ljubljana 6, Mercator-Potrošnik Lenart 5, Mercator-Investa 7 in Mercator-Zarja 5 %. Gre torej za

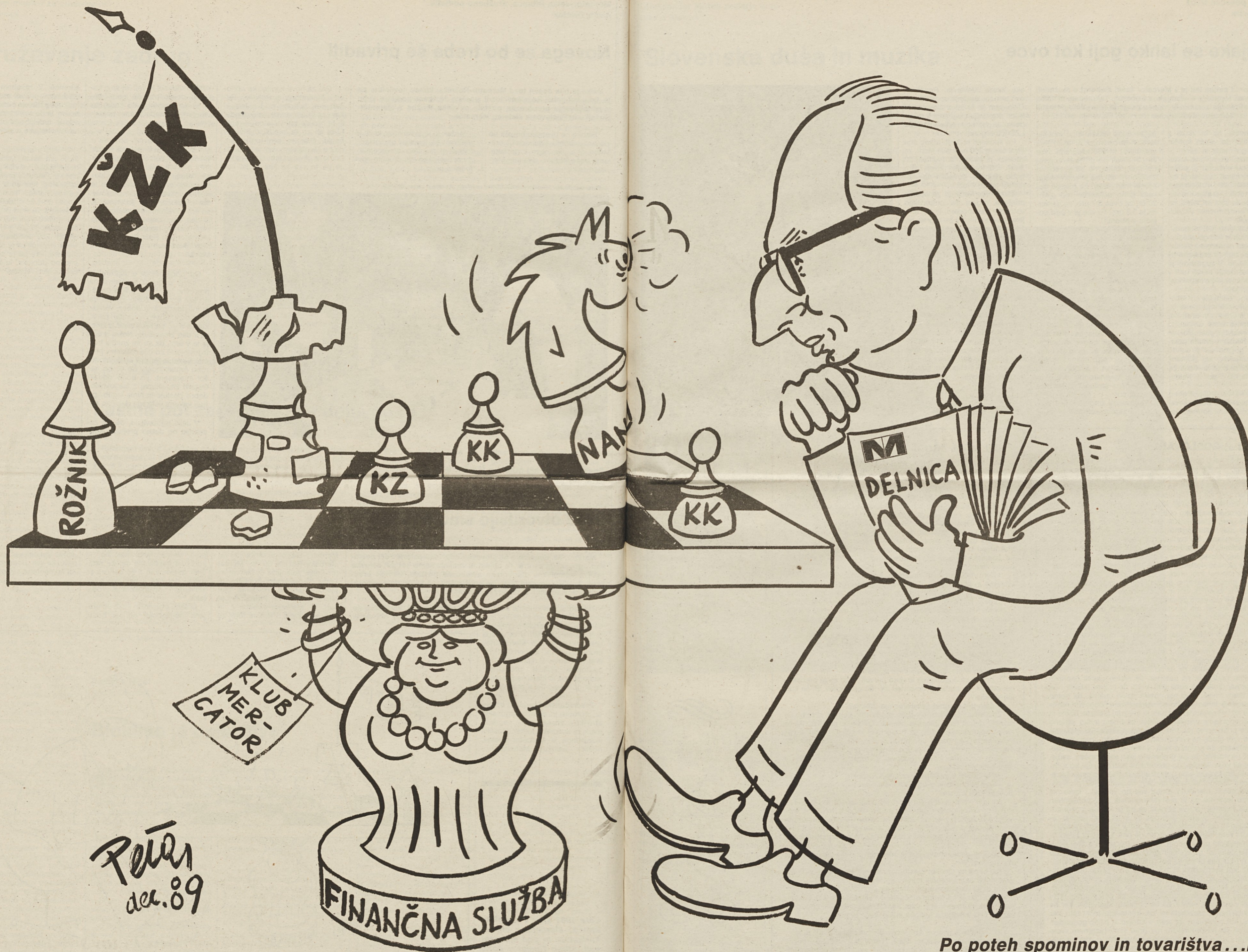
prvo Mercatorjevo naložbo, ki združuje kapitalske deleže različnih lastnikov in ti so osnova za delitev dobička, ki naj bi ga s poslovanjem ustvarjala nova prodajalna.

O sami trgovini in kako so urejeni medsebojni odnosi boste

lahko izvedeli več v naslednji številki, ko vam bomo predstavili tudi komentarje solastnikov.

Leta 1983 smo v novoletni številki Mercatorja objavili karikaturu in pod njo napisali: **Miran Goslar v partiji 7 steprov sozda. Leta 1989 pa - le stran obrnite...**

Peter
dec. 89

Po poteh spominov in tovarištva...PST

Obore za povečan izvoz

Andrej Dvoršak

Damjake se lahko goji kot ovce

Nekako pred petimi leti je v Mercator zašel elaborat o možnosti gojitve jelenov lopatarjev - damjakov v oborah. Takrat zanj ni nihče pokazal pretiranega zanimanja, danes pa ga je iz predala potegnil Janez Deu iz Mercator-Mednarodne trgovine, Slovenija sadja.

Deu je menil, da bi lahko z oborami prišli do večjih količin kakovostnega mesa in začel je iskati možnosti za njihovo ustanavljanje. Star elaborat je prišel na svetlo in nekaj zanimanja so zanj pokazali na Kočevskem. Tam se namreč Mesarija Kmetijskega gospodarstva pripravlja na proizvodno preusmeritev v izdelke iz divjačine.

Ideja o gojitvi divjadi v oborah ni nova. Včasih je bila gojena divjad v glavnem namenjena za lov, danes pa vse bolj namenjena za tržišča z divjačino. V Jugoslaviji je okoli trideset obor, nekaj tudi v Sloveniji, zanemane za dejavnost pa se povečuje.

Zakaj ravno damjake? V oborah se za proizvodnjo mesa izplača gojiti le čredne in proti boleznem odporne vrste divjadi, ki obenem prenašajo gostejšo naselitev. Na hektar travnate površine lahko gojimo od 6 do 10 odraslih damjakov, kar pomeni, da je ekološko upravičeno, če obora, velika od 5 do 10 hektarov.

Za čredo 140 živali je potrebno poskrbeti za zimsko dokrmiljevanje z 2.500 kilogrami dobrega se-

na ali silaže (silaža je po mnenju lovskih strokovnjakov lahko tudi vprašljiva) in 250 kilogrami ovsa ali rži. Živali so pri prehranjevanju manj zahtevne od goveda in za njihovo oskrbo je potrebnega precej manj časa. Za oskrbo goveda letno porabimo (po glavi) 20 ur, za ovce 3,7 ure, za damjake le 3,3 ure. To vse je v prid gojenju v oborah.

Težava je le v velikih začetnih stroških. Obora mora biti primeren zgradben in zagotoviti, da živali iz nje ne pobegnejo, obenem pa varna pred predatorji.

Kot sta nam povedala **Janez Deu in Janez Žlindra** iz Mercator-Kmetijskega gospodarstva Kočevje, na Kočevskem ne bi bilo ovir za postavitev 50 hektarske obore. Potreben je le začetni kapital in zemljišče. Žlindra meni, da ni ovir za vključitev tovrstne dejavnosti v programe revitalizacije Kočevske in za pridobitev zemljišč za družinske kmetije. Deu pa govori o pripravljenosti Mercator-Mednarodne trgovine za določena sovlaganja. Možnosti torej so!

Pogovarjal sem se tudi z Blažem Keržetom, sekretarjem Lov-

ske zveze Slovenije. Posebnih ovir za ustanavljanje obor ne vidi. Celo sam je že iskal človeka, ki bi bil pripravljen ugrizniti v to jačko in gojiti damjake v lovišču LZS Žitna gora.

Po sedanjih računih stane ena žival okrog 500 nemških mark, za začetek je potrebnih najmanj 20 živali. Od kje dobiti živali, vam bodo najbolje povedali na slovenski lovski zvezi.

Zaradi vse večjega zanimanja pristojni organi že pripravljajo ustrezno zakonodajo, ki bo urejala to področje. Ta bo morala rešiti vrsto odprtih vprašanj, med katerimi so: kaj so živali v obori - divjad ali kaj drugega in kako jih obravnavati, vprašanje povzročene škode in odstrela pobeglih živali, vpliv obore na okolje in še druga. Ko bodo opredeljeni odgovori, tudi obora ne bo mogoče več postavljati tako enostavno kot do sedaj. **Če vas zanimajo podrobnosti v zvezi z gojitveno dejavnostjo, se ogledajte v Mercator-Mednarodni trgovini pri Janezu Deu, v Ljubljani na Tivoli 137, glede zemljišč pa vam bo vedel povedati Janez Žlindra iz Mercator-Kmetijskega gospodarstva Kočevje.**

Damjak. Iz fotoarhiva revije Lovec.

ROJAKI JUGOSLOVANI

Pod Markovičevu upravo smo imeli priložnost slišati že nekaj sijajnih novic o zvišanju življenjskih stroškov. In spet so se povišali! Borisav Jović, eden vodilnih predsednikov ekonomistov meni, da je edini vzrok za povišanje življenjskih stroškov v višjih cenah živil. Če ceno izločimo, lahko ugotovimo, da so se življenjski stroški celo znižali. Marsikdo ni vedel, da predsednikov načrt proti inflaciji tako odlično deluje, vse dokler mu ni tega razložil gospod Jović. Ker so stroški za hrano edini problem, vam zdaj lahko zagotovim, da se obira rešuje še to nerešeno vprašanje. Ne bodite presenečeni, če boste na televizijskih zaslonih videli predsednika, kako sedi za svojo mizo:

"Rojaki Jugoslovani, nocoj vam hočem spregovoriti o vprašanju, ki je za našo deželno življenjskega pomena. Ko sem pred enim letom prevzel svoj urad, je bila dežela na poti v inflacijo, inflacija je grozila vsakemu gospodinjstvu, vsakemu človeku, vsem možem, vsem ženam in otrokom naše velike domovine. Takrat sem se slečno zaobljubil, da bom lahko zagotovim, da je moje delo kronano z uspehom. Povem vam lahko, da se je cena vstopnic za polo znižala za 8 %, da stanejo tračnice za tramvaj 9 % manj in da se slamnati klobuki zdaj prodajajo za tretjino ceneje, kot so se pred enim letom. Ploščice in Nije Rečepove se dobijo sedaj že za 10 din in moški jopiči a la Nehru se dobi s 50 % popustom. Moj protinflacijski program je uspel zato, ker je jugoslovansko ljudstvo pristalo, da se bo žrtvovalo v boju proti nevarnosti. Edino področje, na katerem še nismo uspeli napraviti nobenega napredka, so cene živil. Vem, da si zdaj mislite: če se cena hrani dviga, kako naj potem sploh upamo, da bomo lahko zaustavili inflacijo? Rojaki Jugoslovani, odgovor na to vprašanje leži v vsakem izmed nas, ki me zdaj gledate. Dame in gosposde, vprašanje visokih stroškov za hrano lahko skupno rešimo, če pristanemo na drobno dodatno žrtev. Od vsakogar med vami - ne glede na narodnost, vero ali kako drugo posebnost - zahtevam, da preneha jesti. S tem, ko pravim, naj prenehate jesti, ne mislim, da naj prenehate jesti samo meso, sadje, zelenjavo ali kruh. Mislim, da prenehajte jesti vse. Če bo v času, ko traja ova faza v boju proti inflaciji, vsakdo opustil svoje tri obroke dnevno, vam zagotavljam, da bomo bitko proti višjim cenam dobili. Marsikdo izmed vas bo vprašal: kako naj prenehate jesti, ko pa je prehrana postala tako pomemben del našega življenja? Prva beseda ne bo izpustila. Če memem dati čisto osebno opazko! Sopraga mi je tik pred oddajo rekla: "Ali razen te res ni nobene druge poti v boju proti inflaciji?" In odgovoril sem: "Seveda so tudi druge poti. Lahko bi zamrznilo čili kmetijskim proizvodom, lahko bi trgoven in živili določili najvišje cene ali pa spremenil zakon, ki govori o davčni stopnji. A to bi bila prelahka pot, značilna za politike in ekonomiste. Jaz, kot predsednik si moram izbrati težavno pot. Goto vo bo v začetku, ko bodo ljudje prenehali jesti, nekaj neprijetnosti. A proti temu, ko bodo si gosposdovomoglo naše gospodarstvo, ne pomenijo nič. Rojaki Jugoslovani, ko se boste nocoj lačni odpravljali v posteljo, vedite, da ne odhajate spat lačni, ker ne bi bilo dovolj hrane, zavedajte se, da greste spat lačni zato, ker verjamete, kot verjamem jaz sam, v zdravo in trdno gospodarstvo. Mislim, da ne pretiravam, če pred vami razgrnem svoje prepričanje. Če bo vsak Jugoslovčan vedel, da teden zapisan kot obdobje, ki je spremenilo tok človeške zgodovine."

KAJ SE JE ZGODILO

"Mir, študentje, malo miru prosim v predavalnici! Danes bomo razpravljali o jugoslovanskem dinarju in njegovi usodi v zadnjih tednih. Imá kdo kako vprašanje?"

"Zakaj so tuji izgubili zaupanje v jugoslovanski dinar?"

"O tem obstaja mnogo teorij. Po eni izmed njih je italijanska lira zašla v težave, torej so Italijani prodali svoje lire in z njimi kupili dinarje. Potem so dinarje prenesli v Švico, kjer so jih zamudili za švicarske franke. Dobrim strankam, ki so se temu zelo čudili in so povedale svojim dobrim strankam, arabski šejkom, da se zdi Italijanom dinar v krizi.

Arabski šejki so zato svoje dinarje zamenjali v nemške marke. Izraelska tajna služba je zadevo odkrila in Izrael je začel kupovati zlato.

Velikim mednarodnim družbam, kot so Slovenijales, Iskra, Gorenje in Mercator, je dala izraelska poteza vetra, začeli so nižati vrednost dinarja, tako da so nakupile angleške funte. Krat žele, ki nikakor niso svoje dinarje zametli, zakaj si ljudje naenkrat Francozi, ki so hitro zavohali, da gre za trik, so začeli kupovati japonske jene.

Zato, da bi ohranili vrednost svojega denarja, so se Nemci in Japonci odločili, da bodo kupili jugoslovanske dinarje.

Položaj je postal tako nevzdržen, da so Nemci in Japonci zahtevali, naj Jugoslavija poseže vmes, sicer bodo primorani napovedati vojno Jugoslaviji in jo izgubiti.

To bi bilo za Jugoslavijo krepko preveč, zato se je predsednik odločil, da bo dinar devalviran za 100 odstotkov. Bi še kdo kaj vprašal?"

"V čem je prednost devalviranega dinarja?"

"Zdaj lahko naše blago v tujini prodajamo ceneje, in to bo izravnalo deficit naše plačilne bilance. Če bodo naši izdelki za deset odstotkov cenejši, jih bodo tuji kupovali. Hkrati bodo uvožene reči za deset odstotkov dražje, kar bo Jugoslovane odvrnilo od pretiranega nakupa uvoženih predmetov."

"A če ne bomo ničesar kupovali v inozemstvu, zakaj bi pa tuji kupovali od nas?"

"To je dobro vprašanje! Naslednje, prosim."

"Ali bo nezaupanje v jugoslovanski dinar kaj vplivalo na jugoslovanskega turista?"

"Precej. Nekega dne, ko bo dinar spet zrasel, si bo morda nihka privoščil, ko verjetno umrl od lakote. Vsem turistom bi svetoval, naj s sabo nosijo torbico z diamanti, ker se jim utegne zgoditi, da jim dinarjev v tujini nihče ne bo hotel zamenjati."

"Zakaj je vlada mnenja, da je imela devalvacija dinarja pozitivne učinke?"

"Kaj bi pa na njenem mestu naredili vi, če bi morali jugoslovanski javnosti sporočiti takšno novico?"

"Je dinar najslabotnejša valuta na svetu?"

"Ne. Dinar je še vedno močnejši od albanškega leka, cejlonske rupije, burmeske kiata, kamboškega riela, tibetanskega sanga, honduraškega lempira in laoškega kipa."

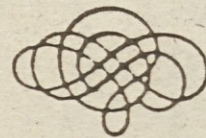
Obe zgodbi je napisal Art Buchwald, ameriški satirik, ki sta v Obede Tombiža Šalamuna izšli v "Težavah in raji" (Zbirka Humor Mladinske knjige, 1975). Travestijo po njiju je naredila Vesna Bleiweis.

Slišali smo... pst...

...da se bo nova trgovina s prvovrstnim mesom v Ljubljani imenovala "BIK BUTIK". Pa smo znani po volih in koritih...

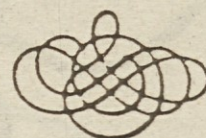
...da bo razen fikusov, še šest delavcev tehnoloških v Mercator, d.d.. Vsi ostali so v razvojni fazi...

...da kljub silno tržnim programom, ki jih imajo na zalogi v Koptarni, pripravljajo sanacijsko komisijo...

...da bo Trgoavto prodajal črne olagume, ki jih je v dobičkanosni program uvrstila Mercator, d.d. Za žalne prilike.

...da bo pred novo črnuško mlekarno stal spomenik sedanju mlajzju. Blagor Nušinemu poprsju...

...da v Nanosu vztrajno iščejo notranjega in zunanjega sovražnika preobrazbe. Blagor jim, ko imajo zato usposobljene kadre...

Aleksander Mežek podarja srcu

Vesna Bleiweis

Slovenska duša in muzika

Na Slovenskem veličastnih predstavitev nismo vajeni. Če odštejemo pompozno predstavitev memoarov manekenke, je predstavitev projekta Aleksandra Mežka "Podarjeno srcu" dogodek, ki je bila redkost. Muzika, besede, Bled, šampanjec, angleški zvezdnik - kinč nebeški.

Aleksander Mežek je v glasbeni projekt, tako svojo muziko in besedila striktno imenuje, vložil vso nostalgijo in energijo Slovenca, ki so ga bili Angleži pripravljeno posvojiti.

Mladenič je bil, ko je prestopil prag angleškega kraljestva. Domov se vrača zrel mož, ki se je zavedel svojih korenin in jih ne želi več skrivati. Samo zaradi njih je v svetu, daleč od doma, lahko

različen, edinstven in dragocen nam, ki smo tukaj, na tej zemlji in njim, ki naj bi jim njegova muzika odprla tudi drugačno spoznavanje in razumevanje nas samih.

"Povsod po svetu imajo domovina, mati, otroštvo, muzika, morje in ljubezen povsem enako miloglasnost kot pri nas. Le da za Slovence in Slovane na splošno, te vrednote predstavljajo

narodnostno bit, s katero se poištevajo, ko zapustijo svojo deželo. Prav nič drugače ni z menoj. Dokler sem hotel biti Anglež, sem bil neopazen in nepomemben v sredini, v kateri živim. Šele, ko sem se zavedel, da prav s tem, kar sem in od koder sem, lahko nekaj pomenim in ustvarim, sem se lotil načrta. "Podarjenemu srcu" ni modni hit pop glasbe, so besedila in muzika, ki

zdrružujejo značilnosti slovenske ljudske glasbe in besedil. Kot skladatelj sem želel ostati zvest melodičnosti naše ljudske glasbe, dodati pa ji dimenzije modernega ritma in veličastnost harmonij klasične orkestracije. Besedila so mehka, romansirana in dovolj simbolična in tako skladna z ljudsko noto glasbe, predvsem pa so izraz tudi moje nostalgije in ljubezni do moje dežele." Čas, v katerem smo, iz muzike in besedil, ne odseva. Oboje zveni in deluje kot pomirjujoč plašč, kot zatekanje k nečemu, kar je izven časa. Je v tem čar Mežkove glasbe in besedil, ki naj bi vedenje o samosvoji deželi pod Alpami, ponese v svet? "V zahodnem svetu ima čustvovanje, zlasti nas Slovanov, skoraj vedno predznak nezaupanja. Spoznal sem, da ga mnogi štejejo kot slabost, ki pa ima kljub vsemu svojo vrednost. In prav to, da čustvenost še ne pomeni neučinkovitega razsipavanja energije, hočem s svojim projektom pokazati svetu in ga obenem očarati z narodnostno dediščino sveta, iz katerega prihajam. Projekt "Podarjeno srcu" je torej s kulturno dediščino zlita nostalgija Slovenca, ki naj glede na to, kako je projekt zasnovan, dokaže tudi poslovno in komercialno učinkovitost in potrdi, da čustvovanje ni nujno evforično razsipanje energije."

V pripravah na slovensko izdajo kasete in plošče "Podarjeno srcu" je bil k sponzorstvu povabljen tudi Mercator. Ta se za sponzorstvo sicer ni odločil, bo pa na vseh pomembnejših prodajnih mestih zagotovil posebej poudarjeno prodajo.

V "Podarjeno srcu" sodelujejo znameniti slovenski glasbeniki Slovenski oktet, zbor Consortium musicum, Britanski kraljevi filharmonični orkester jim je odličen partner.

Pogovor z Mežkom se je ves čas sukal le okrog njegovega projekta. O sebi je izdal le toliko, kolikor so njegova osebna spoznanja v času življenja na tujem, prispevala k nastanku glasbenega projekta. Tudi o Clifu Richardu, ki je povezan z Mežkovo kariero, nisva govorila. Bil pa je nedvomno bleščoč okrasek na slovesni blejski promociji.

S promocije podarjanja srcu: Aleksander Mežek s Clifom Richardom.

Nova hotelska recepcija

Andrej Dvoršak

Le začetek celovite prenove

Ljubljana, 23. novembra - Mercator-Ilirija, natančneje Hotel Ilirija je odprl prenovljeno recepcijo, aperitiv bar in brezcarinsko prodajalno. To so prve prenove, postopno naj bi bil prenovljen cel hotel.

"Kljub krizi, dvomom in tveganju, smo se odločili za prenovno hotela. Recepcija je začetek, saj prav ta na gosta naredi prvi vtis. Recepcijo so načrtovali v projektivnem biroju Lesnine, izvajalec projekta pa je bila Mercator-Investa. Večino sredstev je prispevala sama Ilirija, nekaj je bilo primaknjenih združenih sredstev, duty free pa je financirala Mercator-Mednarodna trgovina. Nekaj čez 13 milijard dinarjev je vrednost del.

Duty free v Iliriji.

Iz suhega sadja
Vinko Jezernik

Jabolčni koluti in sadni grižljaj

Mercator-Sadje zelenjava pripravlja izvrstno suho sadje – jabolka in sesekljano mešanico s figami, rozinami in jabolki. Vse je zelo uporabno za pripravo enostavnih, vendar izredno okusnih sladici.

JABOLČNI KOLUTI so sušena jabolka, brez lupine in peščiča, narezana na enako debele kolarbarče in pakirana v vrečkah po 100 gramov.

SADNI GRIŽLJAJ je mešanica sesekljanih jabolok, fig in rozin. Mešanica je pakirana v plastičnih posodicah. Približno 100 gramov je v vsaki.

Suho sadje je že od nekdaj priboljšek v zimskem času. Še Miklavž je vedno mislil nanj. Suho sadje je izredno kakovostno, obenem pa ima vrsto prehrabnih in uporabnih prednosti.

Priporočamo ga namesto slanin in mastnih čipsov, palčk in podobnih "snack" izdelkov. Imajo vrsto koristnih snovi in ne redijo.

In prav uporabnosti suhega sadja v pripravi dovolj poceni, zato pa nič manj okusnih sladici, je posvečenih nekaj receptov.

JABOLČKA V SRAJČKI. Vsi jih imamo radi, toda dela z njihovo pripravo je precej. Jabolka je treba olupiti, odstraniti peščiče in narezati na enkomerne kolarbarje. Poskusite drugače, z jabolčnimi koluti.

sestavine: vrečka JABOLČNIH KOLUTOV; tekočina za namakanje (2 dcl vode, žlica ruma, zavitek vanilijevega sladkorja, sok ene limone ali noževa konica citronske kisline); masa za cvrtje (2 jajci - iz beljakov naredimo sneg, 1 dcl piva, 12 dag moke, ščepec soli).

Priprava: Jabolčne kolute stresemo v posodo, prelijemo s tekočino za namakanje, premešamo in pustimo stati do ene ure. Vmes še večkrat premešamo, da so koluti enakomerni napoljeni. Napojene kolute nato pomakamo v maso za cvrtje in ocvremo v vročem olju. Ocvrteke potresemo z vanilijevo sladkorino moko. Tako pripravljena jabolka v srajčki lahko stojijo nekaj časa, ker niso tako mokra kakor če jih pripravljate iz svežih.

Jabolčna torta

sestavine: biskvitna podloga za sadne torte; nadev (1/4 kilograma skute, 50 gramov SADNEGA GRIŽLJAJA, 1 celo jajce, sladkor, vanilijev sladkor); dekoracija (pol vrečke JABOLČNIH KOLUTOV, namočenih v dvojno količino prej omenjene tekočine za namakanje, preliv za torte).

Priprava: biskvitno podlogo prerežemo, namažemo spodnjo polovico z nadevom in pokrijemo z drugo polovico. Povrhu naložimo namočene kolute. Sredino kolarbarja napolnimo z drugim sadjem (višnjo, marelico) ali z dobrim demom. Vse skupaj prelijemo s prelivom za torte. Ob strani torto okrasimo s smetano ali s stopenim snegom.

Skutni zavitek s sadnim grižljajem

sestavine: masleno testo, nadev (1/2 kilograma skute, SADNI GRIŽLJAJ - 100 gramov, 2 celi jajci, vanilijev sladkor, nastrgana limonina lupina, cimet, sladkor po okusu)

priprava: testo razvaljamo na 2 mm debelo plast, premažemo z nadevom, zvijemo in damo v pečico, pečemo pri 200 stopinjah. Proti koncu pečenja premažemo s stopenim jajcem.

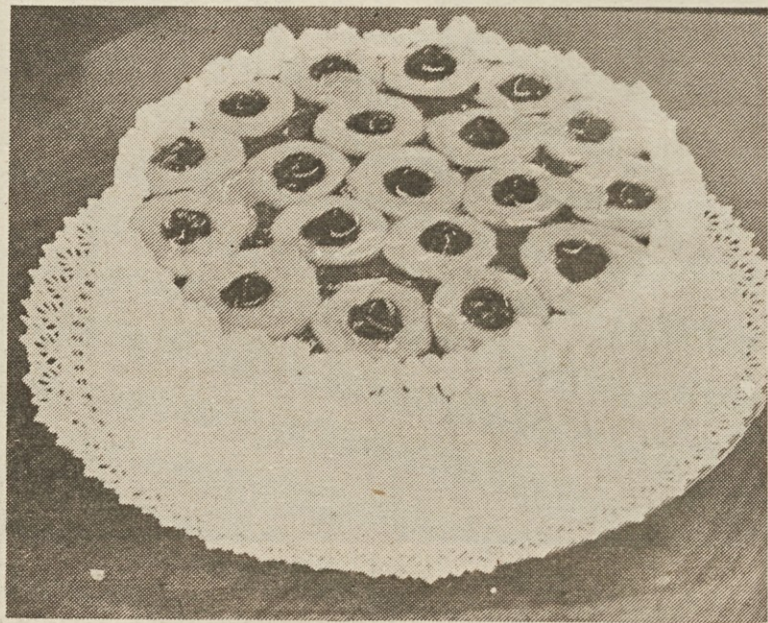
DOBER TEK!

Skutni zavitek iz sadnega grižljaja.

Jabolčni koluti in sadni grižljaj M-Sadje zelenjave.

Jabolčna torta

Dresirana slovenščina — okrašena ali ukročena

V uredništvo smo prejeli pismo tovarišice Mojce Luštrek iz Komende, v katerem nas obvešča, da je že julija v ETO poslala prijazno pismo in predlagala, da za izdelke, ki jih v Eti označujejo z "dressingi", najdejo primerno slovensko ime.

Pa poglejmo, kaj je tovarišica zapisala v pismu Mercator-Eti oziroma njenemu direktorju:

"Kdor je oblikoval kozarce, nalepke in zgibanke z recepti, je svoje delo dobro opravil; oprema je privlačna, res imenitna reklama za vaš izdelek. Zgodilo pa se je nekaj, kar se v ekonomski propagandi dogaja prevečkrat: važna je vsebina sporočila, jezik pa ne. Tako mislijo nekateri. In nimajo prav. Kamniška Eta je začela letos prodajati tako imenovane dressinge v lepih kozarcih in z ličnimi nalepkami in domiselno prilogo: zgibanko z navodili za uporabo. Oprema je pravzaprav imenitna reklama za okusne izdelke, toda jezik, s katerim nam jih ponujajo, je Eti prav v sramoto.

Desedila na zgibanki bi bila potrebna temeljitega lektoriranja, saj pravopisnih, slovničnih in slogovnih pa tudi tiskarskih napak ter nedoslednosti in nesmislov kar mrgoli. Vrh vsega pa kraljuje imenitni dressing, zaradi katerega sem se pravzaprav odločila napisati ta sestavek."

Eta je zamudila priložnost (ali pa se ji je izognila?), da bi namesto angleškega izraza vpeljala slovenskega. Imela je priložnost in prav tako tudi dolžnost. Ko se tuj ali napačen izraz že "prime", ga je težko pregnati, zato je treba primernega ponuditi pravi čas".

In tovarišica Mojca se je resnično potrudila. Pobrskala je po vrsti virov in se povrh pogovarjala še z vrsto kuharskih mojstrov in kandidatov zanje, da bi našla ustrezen slovenski izraz.

Pismu je priložila tri strani svoje "raziskave" in se utemeljeno ogrela za predlog, da angleški dressing nadomestimo s "PRELIVOM" ali s "HLADNO OMAKO".

Za kaj in kako se bo odločila Eta, ni naša zadeva. Res pa je, da se je na dressing že oglašil naš bralec iz Idrije in se ponorčeval z "dresirano klobaso". Pa takih in podobnih "zdresiranih" neslovensko slovenskih besed, nemogočih in nepravilno uporabljenih izrazov, naravnost ganljivih stavčnih zvez, v naših reklamnih in tudi drugih besedilih kar mrgoli. Potruditi se znamo za vse, le za lepo slovensko besedo ne. Zato je pismo tovarišice Luštrekove dobrodošlo opozorilo vsem, ki karkoli izdelujejo in prodajajo, da izdelek ali ponudba ne bosta prav nič "trpela na ugledu", če bosta zapisana po slovensko. Vsem bomo v Centru za obveščanje pri oblikovanju besedil, predvsem tistih, ki naj predstavijo podjetje v javnosti, radi pomagali. Če ne bomo zmogli sami, nam bodo strokovnjaki - jezikoslovci verjetno radi pomagali. Kot tako pomoč štejmo in obravnavajmo tudi pismo Mojce Luštrek.

Urednica

Predstavljamo poslovnega partnerja

SLOVINOVO PENEČE VINO VALVASOR

O potrošnji penečih vin

Ali veste, kdo so največji potrošniki penečih vin na svetu? To niso Francozi, pač pa so to Nemci - ti popijejo kar 4 litre "sekta" na prebivalca letno. V Sloveniji

imamo sicer že relativno dobro razvito vinsko kulturo, potrošnja penečih vin pa je še skromna - le 0,7 litra letno na prebivalca. Kar polovico potrošnje odpade na čas med novoletnimi prazniki.

O izrazu šampanjec

Peneča vina (angleško: sparkling wine, nemško: sekt, špansko: cava) pogosto imenujemo kar šampanjec. Pravico do tega slovečega imena pa ima le vino iz povsem specifičnega dela Francije, Champagne, po kateri se tudi imenuje. Slovenski izraz je torej peneče vino ali penina.

šajo s sladoledom. V svetu (in počasi tudi pri nas) pa so vse popularnejši suhi okusi (oznake: "brut" ali "sec"). Taka penina je zaradi svežega okusa odlična aperitiv in prija k vsakemu dobremu obedu.

Kako odpiramo peneča vina

Pri odpiranju steklenice zamaška ne smemo sukati, prav nasprotno, trdno ga držimo z roko ali kleščami za peneča vina. Z drugo roko sukamo steklenico in zamašek kar sam zleze ven. Previdnost ni odveč, saj lahko zamašek odleti ven s hitrostjo do 46 km na uro.

Praznični recepti z Valvasorjem

Pražen piščanec v Valvasorju (suh peneče vino - Slovin)

sestavine za šest oseb:
piščanec, 50 g masla, 6 šalotk, 2 žlici moke, 250 g šampinjонов, 1/4 litra kisle smetane, 3 rumenjaki, sol, poper, steklenica Valvasorja.

Razkosajte piščanca na šest delov, popražite ga skupaj s šalotko, potresite z moko, soljo in poprom, počasi prilijte steklenico penečega vina in kuhajte na hitrem ognju nepokrito. Narezane šampinjone dušite na maslu in jih dodajte piščancu. Na koncu prilijte še omako iz rumenjakov in kisle smetane in odstavite posodo.

Sabayon z Valvasorjem

sestavine za šest oseb:
šest rumenjakov, 200 g sladkorja v prahu, pol steklenice Valvasorja.

Zmešajte 6 rumenjakov s sladkorjem in stepajte, da dobite kremo. Počasi jo razredčite s penečim vinom in segrejte v posodi nad paro, dokler ne bo sabayon gost in penast. Postrezite ga z riževim narastkom.

Gazirana in naravna peneča vina pri nas

Pri gaziranih penečih vinih je ogljikov dioksid umetno dodan, zato so mehurčki veliki in je penjenje le kratkotrajno. Gazirano peneče vino je na primer Bakarska vodica, Fruškogorski biser... Naravne penine pa so: Club Slovin, Valvasor (šeše prihaja na trg), Zlata radgonska penina, Srebrna radgonska penina...

Kdaj pijemo peneče vino

Zmotno je mnenje, da so peneča vina primerna predvsem za desert. To velja le za slajše okuse, ki se med drugim dobro me-

Vse je podrejeno preprostim rešitvam

Marko Višnar

Spoznajte Irsko

Dragi bralci, naj vam ne bo odveč prebrati vtisov in spoznanj s študijskega potovanja po Irskem. Glas o Irski kot živinorejski velesili in njenem umetnem izkoriščanju travnatih površin, sta bila temeljna razloga za to potovanje.

Zakaj prav na Irsko?

Mislím, da za bralce našega časopisa ne bo odveč, če jim postrežem z nekaj vtisi s študijskega potovanja po Irskem. Glas, ki Irsko predstavlja kot močno živinorejsko velesilo naslonjeno na umetno izkoriščanje travnatih površin, je bil poglobljeni razlog, da sva s kolegom Slavkom Bartolom sprejela povabilo in odpotovala.

Po dokaj dolgotrajnem potovanju s sicer hitrimi letali, po tem, ko so nama v Londonu začasno zapravili tudi del prtljage, sva končno doživela svoj prvi dolg večer z dnevno svetlobo tja do enajste ure in z dolgočasno sivim nebom. Irska.

Potovanje se je zares začelo, ko smo se v družbi s prizadevnim irskim vodičem Patom, sicer predstavnikom firme Farnos, obrnili proti vzhodu in po vijuga-

vih, ozkih, luknjastih in našim hudopodobnim cestam, potovali proti Skibbereenu, najbolj južnemu mestu otoka.

Podoba povprečja

Naš cilj je bila farma Kevina O'Reagana, starega znanca iz Ljubljane. Njegova farma leži tesno ob morju in je povsem travnata. Trava je tu glavno nadomestilo za žita in ji zato posvečajo vso pozornost. Temu primerni so tudi rezultati. Na 38 ha zemljišč O'Reagan redi 65 krav s povprečno mlečnostjo 6500 litrov in še okrog 80 glav mlade goveje živi-

ne. Vzreja je izključno pašna in krave prihajajo s pašnikov samo za čas molže. Kljub temu, da je trenutno vladala za irske razmere nenavadna suša in so začeli biti plat zvona, so s pašnikov in iz dveh kilogramov koncentratov po kravi "potegnili" povprečno 25 litrov mleka. Ker kmetje skušajo izkoristiti ceno prirejo v času vegetacije, večina krav teli med decembrom in februarjem.

O'Reagan vzreja ves svoj podmladek sam. Ob preprostih, napol odprtem hlevu z ležalnimi boksi za molznice, ki vanj niso stopile že več kot dva meseca, je še manjši hlev z vzrejo mlade živine. V njem je kakih 30 bikcev do enega leta, enako število starejših pa se je dan in noč paslo na pašniku, kak kilometer oddaljenem od hleva.

Vse je podrejeno preprostim rešitvam in čimmanjšemu vlaganju živega dela. O'Reagan ima zaposlena dva delavca (mimo grede, za plačo 800 irskih funtov, nima težav z delovno silo), ki opravljata večino rutinskih del (molža, krmljenje, čiščenje, čištilne košnje, gnojenje in podobno). Skupaj z njima se sam loteva vseh ostalih, tudi zahtevnih del kot so gradnja betonskih jam za gnojevko, vzdrževanja ali pa spravila okrog 850 ton silaž vsako leto. Površine za silažo so nekoliko bolj oddaljene, vendar pa ne dalj kot 500 metrov. Tako je spravilo krme cenejše. O'Reagan se siliranja loteva kar sam s svojima delavcema in s sosedom, s katerim sta lastnika preprostega, a učinkovitega vlečnega silažnega kombajna za direkten odkos z zmogljivostjo 150 ton zelene mase dnevno. S tem kombajnom sta neodvisna od "kontraktor-

jev", za ta del sveta značilnih pogodbenikov, lastnikov mehanizacije, ki na Irskem pospravijo 70 % vseh silaž.

Paša poleti

Vse površine so razdeljene na čredinke, velike ravno toliko, da pokrijejo 24 urne potrebe črede. Na kakih 100 kvadratnih metrih krave dnevno dobijo iz paše dovolj energije in beljakovin za proizvodnjo do 20 litrov mleka (!). Za seboj pustijo presenetljivo čiste površine, s katerih je treba le enkrat ali dvakrat letno odstraniti ostanke (čistilne košnje). Velja prepričanje, da ni zveličaven samo en način paše. Ne opredeljujejo se ne za pašo počez, ne za čredinsko pašo, ki pa je sicer pogostejša. Prisegajo na prilaganje tistim razmeram, ki se pojavljajo na površinah in tako narekujejo način paše - bistveno je kravam dnevno ponuditi dovolj dobre in okusne paše in s tem prihraniti čimveč koncentratov.

Postregli so nam s praktičnim merilom (to velja seveda za njihove pašnike), da so krave sposobne požreti do 15 kilogramov SS na dobrih pašnikih, 14 kilogramov na srednjih in 12,5 na slabih pašnikih.

Dovolj visoka obremenitev pašnikov, predvsem aprila in maja, je zelo pomembna za njihovo produktivnost. Ko krave popasejo površine do 6 cm visoko, krave preselijo in spustijo travo v rast. Ciklusi teoretično trajajo 21 dni, seveda pa njihovo dolžino prilagajajo pogojem za rast trav. Če trave ne rastejo dovolj, ciklus podaljšajo z vključevanjem do-

Nadaljevanje na 14. strani

Krave ob morju...

Spoznajte Irsko

Nadaljevanje s 13. strani

datnih površin, če pa preraščajo, jih nekaj izločijo za košnjo, preostali pa skrajšajo rastni cikel na 18 dni ali celo manj. Obremenitev regulirajo tudi z uravnanim trajanjem paše na isti površini. Paše več kot tri dni na isti površini ne priporočajo, ker tedaj konzumacija močno pade.

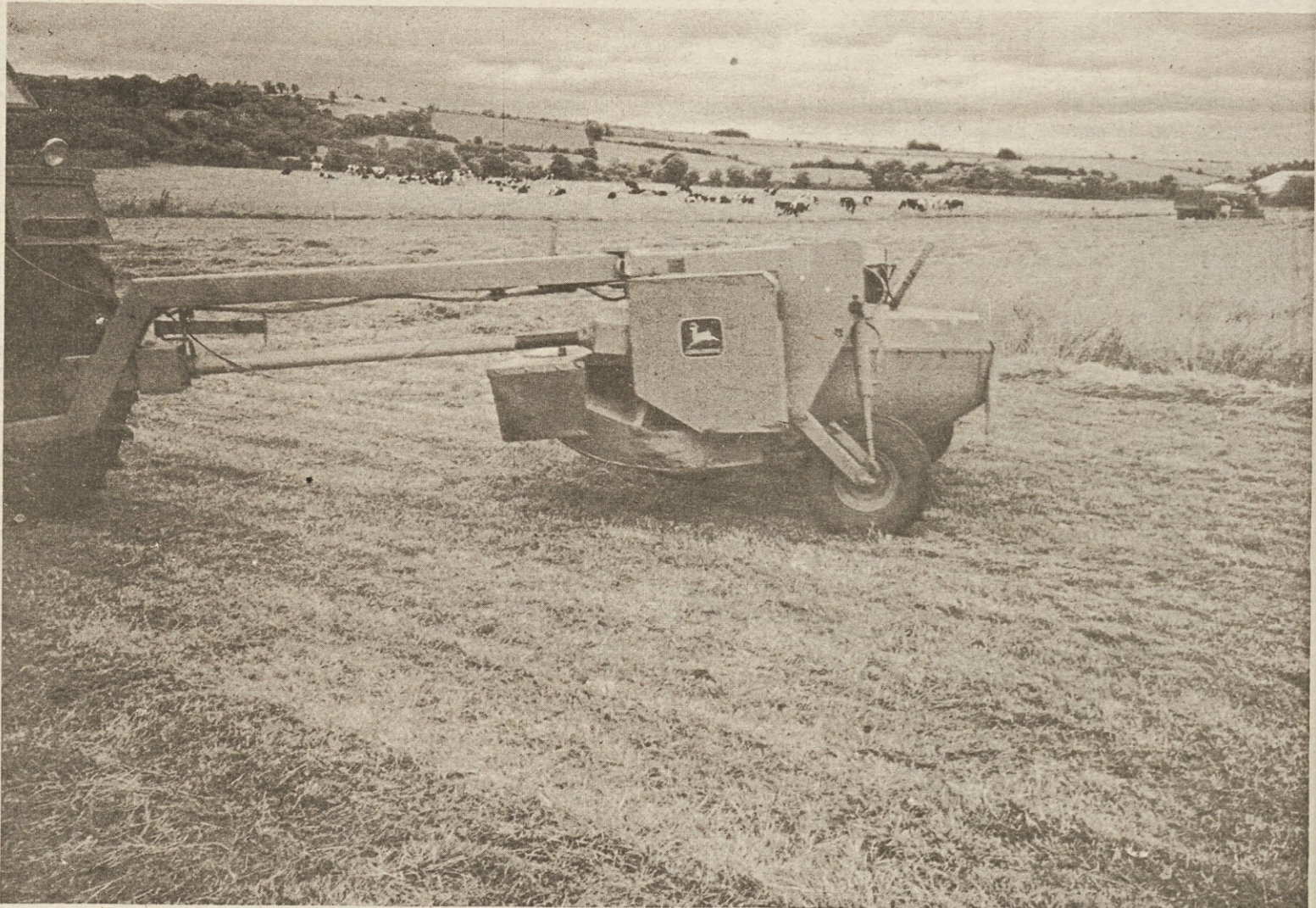
Ruša na pašnih površinah je izredno gosta in zato tudi manj občutljiva na sušo. Da to gostoto lahko vzdržujejo dolgo časa, morajo pašnike primerno oskrbovati. Odločilna je pravilna obremenitev pašnikov, pravočasna košnja pa tudi kakovost trav. Ljulke imajo tu veliko tradicijo in zato ni čudno, da so prevladujoča travna vrsta. Veliko so storili na lastni selekciji trav, precej semena pa uvozijo (Nizozemska). Med različnimi hibridnimi vrstami ljulke ločijo tri razrede, ki se med seboj ločijo po načinu rasti, količini pridelka in ranosti dozorevanja. Ranejšje so višje, dajejo več mase in prej latijo, medtem ko so srednje in kasno zrele nižje, se bolj šopasto razraščajo in kasneje latijo. Dajejo pa manj obilne pridelke, zato pa so bolj listnate in dalj časa primerne za pašo (okusnost). Na irskih pašnikih uporabljajo mešanice srednjih in poznih trav v razmerju 40 : 60. Če gre za travnike pa je razmerje obrnjeno (60 : 40), s čemer se prilagajajo tistemu, kar od obeh površin pričakujejo.

Ograje in pregonske poti so preproste, na vseh pašnikih imajo urejeno napajanje iz preprostih betonskih ali plastičnih korit (ne napajalnikov), ker živali prebijejo na paši tudi po dvajset in več ur dnevno.

Travna silaža pozimi

Povsod, kamor se ozreš videvaš s črno folijo pokrite kupe. Napovedujejo pomen, ki ga ima travna silaža na Irskem, kjer sena praktično niti ne sušijo več. To so jim narekemale razmere: malo sončnih dni, nestalno vreme, obup, ki so jim ga včasih prinašala mokra poletja.

Kljub temu, da se večina krme pridelata doma, pa na irskih kmetih srečaš le dva, največ tri traktorje. Problem mehanizacije in dodatne delovne sile, ki jo potrebujejo kmetije, so rešili s pogodbeniki. Ti so ozko specializirani in se jim velike investicije lahko povrnejo (za eno silažno linijo dosega tudi do 250.000 irskih funtov), kajti izkoristijo prav vsako minuto primernega vremena. Seveda sva jih imela priliko videti pri delu. Silažno linijo običajno sestavlja štiri do pet traktorjev. Najmočnejši med njimi s kakimi 120 KS vleče silažni kombajn; le nekaj vrst pred njim je manjši traktor (90 KS) z vlečno kosilnico širine 2,5 metra; za prevoz skrbita dva traktorja s 50 KS in enosno prikolico - prekucnikom z nosilnostjo 5 ton. Vse poteka zelo hitro. Kosijo neposredno pred kombajnom, ne zgrabljaajo, temveč direktno pobirajo, režejo in dodajajo cca 5 litrov silirnega dodatka na tono zelene mase. Silosi niso preveč oddaljeni (po večini precej manj kot kilometer), zato je en prevoznik potreboval za pot le kakih pet minut, potem pa čakal, da je kombajn napolnil prikolico njegovega tovariša. V silosu je običajno lastnikov traktor z zadnjimi hidravličnimi vilami, ki je maso enostavno razporejal po brežini silosa, jo parkrat prevozil in spet dodal novo. Silosov ne tlačijo pretirano, precej več pozornosti namenjajo zapiranju silosov. Pokrivajo jih s posebnimi trpežnimi folijami, največkrat v dveh slojih (spodaj nova, zgoraj

Tudi na manjše parcele sodi učinkovit stroj.

lanska) in obtežijo z odsluženimi avtomobilskimi gumami, ob robu pa z vrečami peska. Cena spravila silaže z enega hektara površin je 115 irskih funtov, kar v primerjavi s prednostmi ni pretirano. Ne glede na to, pa so pogodbeniki neusahljiv vir za pogovore med kmeti.

V zadnjih letih se naglo širi način siliranja v velikih okroglih balah, ovitih s plastično folijo. Rezultati so odlični, če vam ne ponagajajo glodalci. Ovijanje bistveno zanesljivejše od polaganja v plastične vreče, ker je kvarjenje ob poškodbah folije manjše. Drugo poglavje je cena. Stroški znašajo okrog 8 irskih funtov (20 DEM), zato se ovijanje splača le, če zaradi tega ni treba graditi silosov in pa zato, ker je omogočeno trgovanje s to krmo.

Premagati muhasto vreme

Prva košnja je v irskih razmerah nekje med 15. in 30. majem, odvisno od vremena in vrst trav. Povprečno pri prvem odkosu pridelajo cca 5 ton SS na hektar.

Za nas je bilo zanimivo vprašanje razširjenosti uporabe silirnih dodatkov. Tudi tu je možno spravilo silaž brez dodatkov, vendar je rizično, zahteva pa tudi zamudno sušenje in obračanje silažne mase. Ker so farme na Irskem odvisne predvsem od pridelkov na lastnih travnikih in muhastega vremena, si rizika pač ne morejo privoščiti. Pogodbenikom se običajno zelo mudi, zato dodatke kar pridno uporabljajo.

V času najinega obiska že dva meseca ni pošteno deževalo, kar se je posebno hudo poznalo na stari ruši in peščenih tleh. Bili so plat zvona, kajti - nezasišano za njihove razmere - sredi poletja so morali živali dokrmeljati v hlevu, če so hoteli obdržati proizvodnjo. Hibridne trave sušo veliko lažje prenašajo in tistim umnim kmetom, ki so dejstvo že upoštevali, morda ne treba dokupovati krme.

Higiena mleka na obiskanih farmah, je zgledna. Skupno šte-

vilno bakterij pri resnih proizvajalcih običajno ne presega 20.000, skupno število somatskih celic pa se giblje med 200 in 250.000 v ml. Zanimivo je, da je večina molzišč v Sloveniji navidez bolj čista od irskih, pa se vendar po teh dosežkih z njimi ne morejo primerjati. Marsikje na Irskem molzejo kar brez filtrov ("Kaj bi si mazali oči", so ponekod skomignili z rameni), seveda pa zato nemenjajo veliko več pozornosti higieni hleva, vimen in molznih strojev. Perejo dvakrat dnevno s preparati za hladno pranje (Hydrosan - Ciba, Rinsan - Coopers). Zjutraj z vodo segreto na 66 stopinj točno 15 minut, raztopino shranijo in jo ponovno - hladno, uporabijo popoldne. Priprava vimen je pretežno suha, ponekod pa vimeni tudi umivajo.

Kako pa dugače?

Na Irskem se trava takorekoč staplja z morjem. Na obzorju vidiš morje, takoj nad njim pa se vrh skal na urejenih zaplatah zemlje pasejo krave. To se nama je zdelo silno čudno. Irci so se navadili živeti s svojo skromno deželo. Vedo, da je pri njih trava ena redkih reči, ki dobro raste. Vendar pe je v obiskanem predelu tudi veliko predelov, kjer tudi ta ne raste prav. Marsikje, tik ob morju, je podobna naši Veliki planini s pritlikavimi borovci, resjem in ostrim bodikavim rastlinjem, ki ti odreče gostoljubje, če hočeš sestiti vanj. Krave pa so povsod, kjer je le mogoče. Pa vendar, ponekod že od daleč vidiš, da so pašniki slabi, slabo vzdrževani, prerasli. Pat nama je zagotavljal, da na Irskem 20 odstotkov kmetov pridelata 80 % mleka in da se od večine tistih, katerih hiše so ostajale za nami, nimava kaj naučiti. Vztrajala sva, da bi se ustavili tudi na takšnih pašnikih, pristal je nerad, češ, kaj bi gledali slabo....

Naučila sva se marsikaj o irski zgodovini, o pogubni lakoti, ki je terjala veliko življenj in množične selitve iz dežele. Še vedno se vsega spominjajo s tesnobnim

spoštovanjem. Vidiva zadnji svetilnik na vzhodni obali, ki je bil nekoč zadnji pozdrav Irce, ki so se izseljevali v Ameriko, v bednih razmerah, na ladjah za prevoz živine. Danes na otoku živi štiri milijone Ircev (nekoč jih je sedem) in prav nič niso naklonjeni Britancem, ki so bili menda botri njihovi revščini.

Enega od večerov sva prežive-la pri Patovih starših in prav ta večer je irska TV pripravila presenečenje. Na ekranu so se kar naenkrat pojavile slovenske narodne noše, bila je to turistična oddaja, ki je prikazovala lepote Slovenije. Triglavsko pogorje, narodni park, planšarije, Trenta, Soča in Mangart, za konec pa kravji bal s pravimi kravami in delom zgodovinskega ozadja. Naključje?

Seveda tudi lep pozdrav za naju, predvsem pa zelo odmevna propaganda med ljudmi, ki začinjajo trošiti svoje prihranke.

Za konec

Veliko bi lahko še povedali o Irski. Njeni prebivalci brez dvoma znajo izkoristiti naravne prednosti. Povsod, kamor sva prišla, so s ponosom govorili o zemlji, kmetijstvu. Kmetijstvo je gospodarska panoga, ni pohabljen nedonošenček, ki bi se ga vsakdo sramoval. Zelo malo je površin, ki niso izkoriščene, čeprav je poljedelstva v južnih delih bolj malo. Na vsaki zaplati zemlje je trava in na njej po možnosti nekaj črnobelega, če ne, pa vsaj ovce. Te v irski kuhinji nimajo posebne mesta, večina jih gre v izvoz, so pa njihovi majhni tropi pogosti prebivalci otoka. Pripadajo jim manjše površine, s katerimi se lastniki ne utegnejo pretirano ubadati. Poleg ovac se v manjših čredah pase tudi precej volov. Črnobelih seveda, saj so krave te pasme edina goveja živa bitja na otoku. Voli so proti pričakovanju, ob sami paši, zelo debeli. Pozimi se preselijo v preproste nadstrešnice s silosi za samoprehrano in tako niso prehudo delovno breme za morda

drugod zaposlene lastnike - polkmete.

Prekrižarila sva precejšen del južne Irske in se v tednu dni kar nagarala. S Patovo pomočjo sva si ogledala pol ducata farm, dva inštituta, ki se ukvarjata s povezovanjem znanstvenih dognanj s praktičnimi farmskimi razmerami, združne trgovine, sejmišče, pa tudi marsikaj iz irske zgodovine. Domov sva se vrnila bogatejša za vrsto izkušenj in spoznanj o neverjetni različnosti razmer. Ne samo tistih, vremenskih, temveč tudi razmer, v katerih irski kmetje delajo. Ja, kar posnemajmo jih!

Slišali smo ... pst ...

...da v hrastniški Jelki sekajo veje. Bojimo se, da korenine...

...da je kranjska Oljarica našaž-fala KŽK. Smo mislili, da se spozna-jo le na maziljenje...

...da so imeli nekateri naročni-ki pomisleke v zvezi z Investino maksimo: poslovnost, kakovost in spoštovanje rokov. Zlasti od zadnjega jih boli glava...

	BEOGRAJSKA FILMSKA IGRALKA	PRIPADNIK GERMAN-SKEGA NARODA	AMERIŠKI NATURAL. PISATELJ (STEPHEN)	TKANINA ZA BLAZINE IN PERNICE	IRSKI PLES	SRBSKO MOŠKO IME	NARODNI MAGAZIN	POST SCRIPTUM	KOPNO OBDANO Z MORJEM	DANA	IGOR OZIM	POLOVICI CRKE H PODOBEN KOS ZELEZ ZA SPENJ	AMERIŠKI FILMSKI IGRALEC (WARREN)	VTIKANJE	JAPANSKO MESTO NA S. OTOKA HONSU	VISOKO-TRAVNATA STEPA V J. AMERIKI	OKRASNI PREDMET BREZ UM. VREDNOSTI	GORSKE REŠE-VALNE SANI				
	RELIGI-ZNA ŽENSKA	ZLITINA KOVINE Z ŽIVIM SREBROM	DES-CARTES	GLAVNO MESTO JORDANIJE	KEM. ZNAK ZA ALUMINIJ TORBARINA	PRIPLOVED. PESNITEV RDEČKA-SIA LISA	IME SKLADAT. KALO-GJERA	BIVŠI SL. SMUCARS. SKAKALEC (BRANKO)	PRETEKLI ČAS KRATICA ZA VSE V REDU	Z GIBI GLAVE IZRAŽENO NESOGLAS. BIČ SRBSKO ŽENSKO IME	ROMUNSKA PESNICA (MAGDA) ZELEZOV OKSID	DEREK RIHARD JAKOPIČ	NABIT EL DELEC ANTON OCVIRK	IZLOČANJE SNOVI IZ KATERE DELAJO ČEB. MED	GRŠKI OTOK V KIKLADIH	STARO-PERZIJSKI ZLI DUH	DELAVSKI SVET MEHURČ. ZMES PLINA IN TEKOC.	AVTOMOB. OZNAKA PEČI	BIT V SHO. LASTIČ. FILOZOFIJI ARTINIJI	VELETOK V INDIJI	PESEM HVALNICA	NOBELIJ
STIL	RDEČI KRIZ KRAJ NA KRASU	FJORD NA S. NORVES. ČLAN AKADEMIJE	MEDENA ROSA MEJ. REKA MED POLJ. IN NDR	BISTVO DOJETJA PREDM. PO HUSSERJU	IVAN CANKAR REKA NA TIROLSKEM	SRBSKO ŽENSKO IME	UMRLI FILIPINSKI DIKTATOR ZADNJA IN PRVA ČRKA	DVIGALO ZA TEŽKE TOVORE	OTOK V TUAMOTU		DELAVSKI SVET MEHURČ. ZMES PLINA IN TEKOC.	AVTOMOB. OZNAKA PEČI	BIT V SHO. LASTIČ. FILOZOFIJI ARTINIJI	VELETOK V INDIJI	PESEM HVALNICA	NOBELIJ	SESTAVIL: SIMON BIZJAK					

RAZPIS 12. ZIMSKIH ŠPORTNIH IGER - ROGLA 24. 2. 1990

Koordinacijski odbor za šport in rekreacijo SOZD MERCATOR-KIT razpisuje tekmovanje v:

veleslalomu, smučarskem teku in sankanju.

V veleslalomu in smučarskem teku bomo tekmovali:

MOŠKI:

Kategorija A : do 30 let (rojeni 1960 in kasneje)

Kategorija B : od 31 do 40 let (rojeni 1950 do 1959)

Kategorija C : od 41 do 50 let (rojeni 1940 do 1949)

Kategorija D : nad 50 let (rojeni 1939 in prej)

ŽENSKE:

Kategorija A : do 30 let (rojene 1960 in kasneje)

Kategorija B : od 31 do 40 let (rojene 1950 do 1959)

Kategorija C : nad 40 let (rojene 1949 in prej)

Dolžina proge za smučarski tek je:

moški A, B in C - 6 kilometrov

ženske A, B in C ter moški D - 3 kilometre

Sankanje: Tekmovanje v sankanju nima samo tekmovalni, temveč tudi družabni namen. Proga ne bo zahtevna in bo kratka, tako da bo lahko vsak preiskusil svoje znanje in spretnost. V sankanju bomo tekmovali v treh različnih kategorijah

- I. MOŠKI POSAMEZNO
- II. ŽENSKE POSAMEZNO
- III. MEŠANE DVOJICE

Tekmovanje bo organizirano samo v navedenih kategorijah brez ekipnih uvrstitev in ne bo štel v ekipni vrstni red.

NEKAJ DOLOČIL IZ PRAVILNIKA

- pravico do sodelovanja na zimskih športnih igrah imajo delavci, združeni kmetje in upokojeni delavci sozd Mercator-KIT, ki se prijavijo pravočasno in v skladu z vsakoletnim razpisom in roki športnih iger;

- pravico do sodelovanja dokazuje OZD s poimenskim seznamom tekmovalcev ob prijavi, na tekmovanju pa vsak tekmovalec dokazuje pripadnost OZD z osebno izkaznico in potrjeno zdravstveno izkaznico. Vse to je tekmovalec dolžan pokazati pomočniku starterja na startu posamezne discipline;

- tekmovalci opravijo za razvrstitev samo eno vožnjo oziroma...

- za prva tri mesta v starostni kategoriji se podeljujejo medalje;

- tekmovanje je organizirano tudi ekipno, posebej za moške in ženske ekipe;

- za uvrstitev ekipe se štejejo točke iz posamičnega tekmovanja v vsaki kategoriji, ki se dodeljujejo po FIS sistemu.

PRIJAVE: SOZD MERCATOR-KIT za KORŠ, Titova 137, 61113 Ljubljana, do vključno 8. februarja 1990.

Opozarjamo, da bomo upoštevali samo pravočasno prispelo prijavo na določenih obrazcih (obrazce za prijavo boste prejeli po 1.1. 1990).

Glede avtobusnih prevozov na prizorišče tekmovanja se obrnite na M-Turist, Ljubljana, Titova 137 - podhod, tel.061 - 327-919.

Stari sestav KORŠA se je skromno, tako kot je živel (zanj pa govorijo veličastna dela), poslovil. Novega sestavljajo: FRANC ZALAR, predsednik (M-Ljubljanske mlekarne) MIRKO VAUPOTIČ, namestnik predsednika (M-Sadje zelenjava)

MATJAŽ KANDUS, član (M-Emba)

SREČKO KONČINA, član (M-Ljubljanske mlekarne).

JURE JEŽ, član (Mercator, d.d.)

TOMO VOVČKO, član (Mercator, d.d.)

NAGRADNA KRIŽANKA - DANA MIRNA Gesla v križanki so povezana z izdelki DANE iz Mirne. Tudi tri bogate nagrade bodo njene. Rešitve pošljite do 15. januarja 1990 na naslov Poslovni sistem Mercator, Center za obveščanje, 61000 Ljubljana, Titova 137.

mirna

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd Mercator - Kmetijstvo Industrija Trgovina

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd Mercator-KIT, n. sub. o., Ljubljana, Titova 137. Izdaja Center za obveščanje SOZD Mercator-KIT. Uredništvo: Titova 137, 61113 Ljubljana. Tel. 373-047.

Ureja uredniški odbor: Kristina Antolič, Marko Glažar, Jože Kirm, Suzana Modrijan, Sergej Paternost, Alenka Por, Marjeta Potočnik, Ljuba Sukovič in Miro Vaupotič. Glavna in odgovorna urednica: Vesna Bleiweis.

Novinar: Andrej Dvoršak. Vse fotografije - nepodpisane - Andrej Dvoršak.

Tehnični urednik: Matjaž Marinček. Tiska ČGP Delo Ljubljana. Glasilo prejemajo delavci, združeni kmetje, učenci in upokojeni sozda Mercator-KIT. Izhaja zadnji petek v mesecu. Naklada 20.000 izvodov. Po mnenju pristojnega republiškega organa je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

SREČNO 90